



# د ترکیبی مازیگری

د تاریخ و ادبیات

(یونلیک)

تألیف: محمد حسین باقیار  
۱۳۹۳ لمریز کال

[Ketabton.com](http://Ketabton.com)



# د ترکیې مازیگری

(د ترکیې یونلیک)

محمد حسن حقیار

۱۳۹۴ ل کال



## کتاب پېژندنه:

- د کتاب نوم: د ترکیبې مازیگری  
لیکوال: محمد حسن حقیار  
خپروندی: د افغانستان ملي تحریک، فرهنگي خانګه  
وېبپاڼه: [www.melitahrik.com](http://www.melitahrik.com)  
ډیزاینګر: ضیاء ساپی  
پښتۍ ډیزاین: فیاض حمید  
چاپ شمېر: ۱۰۰۰ ټوکه  
چاپ کال: ۱۳۹۴ ل کال / ۲۰۱۵ م  
د تحریک د خپرونو لړۍ: (۴۶)

یادونه: د چاپ حقوق له ملي تحریک سره خوندي دي او د کتاب د محتوا مسولیت لیکوال پورې اړه لري.

## لړليک

مخ	سرليک
۱.....	د سر خبرې.....
۳.....	وېزه او ملگري.....
۶.....	د قسطنطينې پر لور.....
۱۰.....	د ترکيې لنډه پېژندگلوې.....
۱۴.....	دا مهال د ترکيې ديني حالت.....
۱۶.....	د استانبول رڼه ماضي.....
۱۹.....	مازيگري د استانبول مزه کوينه.....
۲۳.....	په نشه کې تېشه.....
۲۹.....	انجلۍ د يار په ننداره شوه.....
۳۳.....	قونيه.....
۳۸.....	هيچ مولينا نشد مولای روم.....
۴۴.....	صوفيانه رقص او سماع.....
۴۸.....	قره مان که قهرمان؟.....
۵۴.....	گل مې په لاس درته ولاړ يم.....
۵۸.....	نورو ته نوی ماته تکرار کلی.....

- ۶۲.....تامریدی شمس تبریزی نشد
- ۶۶.....د نوشیهر پر لور
- ۶۹.....نوشیهر
- ۷۳.....کپدوکیا که د فطرت کرشمه؟
- ۸۰.....ترخمکې لاندې هېنبوونکی تاریخي ښار
- ۸۶.....سیم گیت
- ۸۹.....وروستی ناسته او د خدای په امانی شېبې
- ۹۲.....جدایی راغله لارې دوه شوې
- ۹۵.....د استانبول رنځگانی
- ۹۹.....چې خان بی په یاران بی
- ۱۰۳.....رښتیا هم عاشق پوند وي
- ۱۰۶.....یا لندن یا مرگ
- ۱۱۰.....د سفر پای

## د سرخبرې

د نړۍ گڼو هېوادونو ته د شخصي او رسمي سفرونو توفيق راپه برخه شوی دی، خو د گڼو بوختيا و و له کبله يې د خاطر و ثبتولو او ياپه بله وينا يون ليکلوته اوزگار شوی نه يم، د حج يونليک يا د حرمينو هنداره مې ځکه وليکله چې حجاجو ته د حج مناسک او مراسم وروښيم، د فرضو، واجبو، سنتو او مستحبو توپير ورته جوت کړم او افغانان او په خاصه توگه افغان چارواکي هلته له موجودو هغو ستونزو څخه خبر کړم چې ددوی د چارواکيو او له نورو گڼو خواوو څخه افغان حجاجو ته ورمخ کېږي.

که څه هم ترکيې ته زموږ دا سفر لنډ او رسمي و خو د ترکيې له مد او جذر دک تاريخ، شاوخوا شپږ نيم سوه کاله د اسلامي خلافت مرکزيت، صليبي جگړې، اوس هلته د اسلامي نظام پروړاندې موجود کورني او بهرني اصطکاکات او د ترکيې له اوسني پرمختگ او د چارواکيو له سياسي کفايت او عملي حکمت څخه زموږ د ولس او چارواکيو خبرول اوله دوی څخه د پند او درس اخستلو فکر ددې لامل شول چې ددې سفر خاطرې له خپل ولس سره شريکې کړم.

د سفر اصلي موخه مو د مشهور او نړيوال شهرت لرونکي صوفي او عارف شاعر حضرت مولينا جلال الدين بلخي رومي په نړيوال

سیمینار کې گډون و. هغه مولینا چې نن سبا نړیوال خو پرېږده چې آن  
ډېر افغانان هم له دې څخه خبر ندي چې گوندي چې دا ویاړ زموږ دی  
او د ختیځ د ستوري علامه سید جمال الدین افغان په څېر پرده هم نور  
د عوه کوي .

په دې سفر کې زموږ یوه هراتۍ ملگرې هم وه چې کړنې او چلند  
یې زموږ له افغاني دود او مذهب سره په ټکر کې وې ، خپل نوم یې بل  
دی خوما یې کورنۍ ته په احترام او کولتوري نزاکتونو ته په پام سره  
نوم بدل کړی او دلته مې د سیمین په نوم یاده کړې ده. دا ځکه چې  
وايي پریوې څپېرې څو مخونه خوږېږي

نور نو دا تاسو او دا مو (د ترکیبې مازیگری).

درنښت

ستاسو حقیار

## وېزه او ملګري

د سفر يو ملګري مې خو اويا کلن سپين ږيري پوهاند عبدالقيوم قويم و بل يې د هرات او سپدونکې، دخوان راډيو مشره او مدني فعاله سيمين وه، او بله يې د مزار او سپدونکې مدني فعاله پېغله فرخنده رجبې وه، کله چې د ترکيې سفارت ته د وېزې اخستلو لپاره ورتللو نوزه، پوهاند قويم او سيمين بايد د عامې روغتيا په څلور لاري کې لس بجې راټول شوي وای، د شپږپور او عامې روغتيا پر ترمنځ سرک کوم لوړ پورې چارواکي تېرېده نو شل دقيقې ورته د اسرک بند و، زه هم همدلته ايسار شوم پر سرک دومره ترافيکي ازدحام شو چې شل دقيقې نور هم لار خلاصه نه شوه، څلوېښت دقيقې وروسته چې د وعدې ځای ته ورسېدم نو قويم صاحب او زموږ د سفر د زميني چمتو کونکي بناغلي تاج صاحب راغلي وو خو سيمين لانه وه را رسېدلې خوېښ شوم چې ددوی د انتظار او سترتيا په مسؤوليت کې راسره يو بل څوک هم شريک شو، له تاج او قويم صاحب سره مو د سفر پر جزئياتو خبرې کولې خو سيمين له تاج صاحب سره په ټېليفوني تماس کې وه دهغې خبرې خو مونه اورېدلې خو تاج صاحب به ورته ويل چې ځای دې نږدې دی له موټره پلې شه او په پښو راشه، وروسته يې موږ ته وويل سيمين د وزير اکبر خان په دولسم سرک کې په بيرو بار کې بنده ده، خو خو دقيقې وروسته مو چې کتل هغه د هوايي ډگر له لوري را بنکاره شوه سيمين موږ يوه هم



نه وه لیدلې خو چې په څلور لاري کې رابنکاره شوه نو ومو پېژندله ، هغه نړۍ دنگه او غمړنگه انجلۍ وه ، خپل عمر يې ۲۴ کاله ونبود وروسته پوه شو چې هغه د الوتکې له لارې همدا اوس له هرات څخه رارسېدلې وه. تاج صاحب د ترکيې سفارت ته زمورډ سپارښت وکړ او يو پېژند پانه يې هم راکړه په زمبِق څلورلارې کې د ترکيې سفارت ته ورغللو خلک په کتار کې نوبت ته ولاړو خو زمورډ واسطه پخه وه دستي دننه وروغوښتل شو فورمې راکړل شوې د پاسپورت او تذکرې فوتو کاپي يې رانه واخستل او د سبا وعده يې راکړه سبا يې راته فون وکړ چې وېزې مو منظوري شوې او له ۲۰ ډالرو سره راشئ ما پيسې دخپل همکار رفيع الله روشن په لاس ورو لېږلې او پاسپورت مې هم هماغه راوور ، کله چې د ترکيې له سفارت څخه راووتلو نو پوهاند قويم مو رخصت کړ دا چې د ترکيې د سفارت ترڅنگ د موټرو تم ځای نه وو نو ما خپل موټر هم رخصت کړی و ، سيمين ته مې وويل ، که چېرې لېږې ځې چې موټر راوغواړم هغې راته وويل چې نه په انصاري څلورلارې کې سیتی سنټر ته ځم ښه ده چې دواړه پلي لار شو ، نړۍ باران هم ورېده ، پر لاره مو يوبل لاهم وپېژندل او کيسې مو سره وکړې ، زمورډ دفتر هم انصاري څلورلارې ته نږدې دی ، دا چې له دې سره د ملگرتيا او پلي تگ له کبله باران لوند کړم خو ځله يې بخښنه وغوښتنه.

تاج صاحب ويل چي ترکیه په مزار کې قونسلگري لري او فرخنده هملته ويزه اخلي.

له کابل څخه استانبول (قسطنطنيې) او له استانبول څخه قونيې او نورو ښارونو او له نورو ښارونو څخه استانبول او کابل ته هوايي ټکټکونه پر ترکېش ايرلاين کې مخکې تر مخکې اخستل شوي وو.

له پروگرام سره سم مو په دوهمه ورځ يوولس بجې د جمعې په ورځ له کابل څخه استانبول ته الوت و، مور پنجنشنبه غرمه تاج صاحب مېلمانه کړو، فرخنده هم راغلي وه، هغه له قده لنډه خو نوره سره او سپينه هونبیاره او چالاکه نجلۍ وه، سره له دې چې مور ته د ترکي او امريکايي کورنو لخوا په ايميل هم پروگرام ښه تشرېح شوی و بيا هم مېلمستيا د پروگرام پر جزئياتو د لارښه پوهېدلو لپاره وه، تاج صاحب څه نغدې پيسې هم مور ټولوته راکړې.

له دې ځايه د غرمۍ له خوړلو وروسته رخصت شو او سبا اته نيمې بجې مو په هوايي ډگر کې وعده کېښوده.

## د قسطنطيني پر لور

سيمين، فرخنده او استاد قويم له و عدې سره سم نهه نيمې بجې راغلي وو خو د جمعې ورځ وه له ماسره د ترافيکي بيروبار او د لارې د بندېدلو اندېښنه وه نهه نيمې بجې ورغلم، د هوايي ډگر نړيوال ترمينل کې، ډېر بيروبار نه و تلاشي، بورډينگ پاسونه، د بيکونو تلل (وزن) خروجي هرڅه په اسانه او لږ وخت کې تېر شول، زه پر تلاشي نه خفه کېږم خو دا چې د هوايي ډگر متعصبه عسکر چې له پښتون او د پښتنو له جامو سره حساسيت لري د تلاشي پر مهال زما په شمول پر هر چا آن بوتان او واسکتونه هم وباسي نو ډېر زور راکوي. پياوړي ولس بجې الوتکې ته د ورختلو غږ وشو، زما په بورډينگ پاس کې په نښه شوې څوکۍ له شيشې سره نښتې وه، د الوتکې مېلمه پال ښکلي هلکان او ښکلي ترکي نجونې وې.

ما د ترکانو د ښکلا ډېر صفتونه اورېدلي و، د حج په مراسمو کې مې بيا عملاً وليدل د سيد جمال الدين افغان په لېسه کې ارواښاد مولوي عبدالظاهر چې د پروان ولايت د غوربند او سپدونکي او ډېر انقلابي، ويښ، خوځنده، نوښتگر او جيد عالم او زموږ د تفسير او عقايد استاد و يوه ورځ موږ ته په ټولگي کې وويل چې دهغو پلټنو

له مخې چې ده کړې دي ورته جوتنه شوې ، دا چې خلک په فولکلوريکو کيسو کې دېوان او بناپېري يادوي نو دا دېوان ځينې لور قدي او چاغ تور پوستکي سوډانيان او بناپېري، بسکلي ترکانې دي.

د الوتکې دننه سکرين چې کله به پکې فلم ښودل کېده ښووله چې الوتکه په عشق اباد او اذربايجان (باکو) استانبول ته روانه ده.

کله کله پر همدې سکرين د کابل له هوايي ډگر څخه طي شوی واټن ، استانبول ته پاتې واټن ، له ځمکې لوړوالی ، د سفر د پيل ساعت او دقيقې ، د سفر پاتې وخت په ساعت او دقيقو ، دننه او بهر د هوا درجه ، د الوتکې د تللو مسير هر څه ښودل کېده ، الوتکه چې لس باندي يوولس بجې الوتې وه څه باندي پنځه بجې استانبول ته ورسېده.

پر لاره يې له معمول سره سم ډوډی راکړه خو ډوډی يې خوندوره نه وه. دې سفر مو شا وخوا شپږ ساعته ونيول خو تهران ته چې تللو نو په اسمان ايرلاين کې يې تر تهران پورې دوه ځله بنسټ خوندوره ډوډی راکړله ، لومړی ځل مشهد ته له رسېدو وړاندې او دوهم ځل په مشهد کې له ۴۰ دقيقو ناستې وروسته کله چې تهران ته روان شوو.

ما دنړۍ ډېر ښارونه ليدلي جده هم بسکلي ده ، دوبي هم خو استانبول بيا ځانته خوند او ځانته ځانگړنې لري ، له هوا څخه ښکاري

چې داستانبول ښار ډېرې ودانۍ ګلابي ته ورته رنگ لري او ډېر يې په يوه نقشه جوړې شوې دي.

الوتکه پر استانبول وربنګته شوه کله پر سمندر کله پر ودانيو ، تک شين ښکلي پور او معمور د اسمانڅکو او سمندر لرونکي ښار ، هغه هم چې سمندريې په منځ کې پروت وي او د ښار دواړه برخې په لوړو لوړو او اړدو پلونو نښلول شوې دي ، د نړۍ لومړنی ښار چې په دوه وچو کې پروت دی او اسيا او اروپا يې سره نښلولي دي.

مآپه ، ليننگراد ، فنلیند ، کراچۍ ، قطر ، کويټ ، دوبي ، ممبيي ، بندر عباس او جدېه کې هم د بحر غاړې ليدلي دي خو هغه ښکلا چې په استانبول کې يې لري په بل ځای کې يې نلري ، دلته د بحر غاړو ته شنې غونډۍ او د مري اويا خوست د تهيود ولسوالۍ د عاد ممد د سيمې په څېر هرڅه شنه شنه دي.

الوتکې په استانبول کې د اتاترک په نړيوال هوايي ډګر کې ښکته کړو دلته نړيوال هوايي ډګر بېل او د کورنيو الوتنو ډګر بېل دی.

زما ملګرو په کابل کې خپل بار (بکسونه) الوتکې ته ورکړي او ورته يې ويلې و چې په قونيه کې يې ترې غواړي خو زما سامان کم و ، ما الوتکې ته ونه سپاره ، بلکې له ځان سره مې کېښود کله چې استانبول ته ورسېدو نو بايد همدلته موبايډ ترکيې ته دنوتلو مهر (خولي) وهلي وای په لوی هوايي ډګر کې موله ډېرو

پوښتنو وروسته هغه ځای پیدا کړ چې ترانزیت دخولي وهي، داستانبول هوایي ډگر اوس د نړیوال مرکز حیثیت خپل کړی او هغه مسافرین چې مستقیم الوت نلري له همدې ځایه الوتکې بدلوي. په هوایي ډگر کې یو سالون ځای کې دېرش غرونه سلگونه خلک کتار ولاړ وو ټول یې بهرنیان او لوڅ او نیمه لوڅ وو زه هم نولسمې غرفې ته ودرېدم دلته نه بیروباروي اونه بې نظمي هر سړی د نوبت په مراعات مجبور دی او هر سړی نوبت مراعاتوی.

ما په څو نړیوالو هوایي ډگرونو او څو هېوادونو کې لیدلي هغه افغانان چې په خپله خاوره کې نه قانون مني اونه نظم اونه د سپلین خو په نورو هېوادونو او هوایي ډگرونو کې بیا د اهرڅه مني. دلته هم په کتارونو کې افغانان و خو هغه د پیښوریانو خبره مجال نه وو چې څوک دې بې نظمي وکړي او یا دې له کتار څخه ووځي دلته چې زه وینم افغانان قانون او نظم دواړه مني نو په افغانستان کې هم ددوی قانوني کېدلو او قانون مننې ته هیله من شم او فکر کوم چې که قانوني حکومت راشي او دقانون د تطبیق هوډ ولري نو افغانان قانون مني، دا چې اوس بې نظمي او بې بندوباري ده نو چې: (ورانده له خانه ده).

## د ترکیې لنډه پېژندګلوي

ترکیا ارواسیایي (اروپا - آسیا) هیواد دی چې لویه برخه یې اناتولي په کوچنۍ آسیا او په سویل کې په باختر آسیا او منځني ختیځ کې پرته ده او کوزه برخه یې چې د ترکیې په نوم اوبالکان د اروپا ختیځه برخه کې واقع ده.

ترکیه له ختیځ خواله ایران، اذربایجان، ارمنستان او ګرجستان سره، په سویل کې له عراق او سوریې سره او په شمال یا د اروپا په خوا کې له بلغارستان او یونان او له توري بحیرې سره اوږده پوله لري.

د سویل لخوا له مدیترانې سره هم په اوبو کې پوله لري.

بیفور او دار داتل هم په ترکیه کې دي.

نفوس یې د وروستی سر شمېرنې له مخې شاوخوا ۷۲ میلیونه، پراخوالی یې ۷۸۳۱۵۲۲ کیلومتره مربع دی ترکیه د افغانستان په څېر شین هیواد دی بارانونه پکې ډېر دي د نفوس ۸۵ سلنه یې سنیان او ۱۵ یې شیعیان دی، ترکان تکړه مسلمانان دی. که څه هم په ۱۳۹۲ هـ س کال د مصطفی کمال اتا ترک لخوا یې د حکومت بڼه لاییک یا سکولریزم شو خو خلک یې اوس هم بڼه کلک مسلمانان دي که څه هم

پراستانبول، انقره او ازمیر کې اوس هم بې حجابي او عیاشي ډېره او شراب، عام دي خو د قونیه په خپر مذهبي ښارونه هم لري.

په ترکانو کې ختیخ اولوېدیخ دواړه کلتورونه شته دي خو ختیخ کلتور پکې قوي دی.

له اتاترک وړاندې د ترکیې رسم الخط په عربي لیکل کېده خو اتاترک په لاتیني ژبه وپراوه.

د ترکیې یاد عثمانی اسلامي امپراطوری، مراندې تر افریقا منځني ختیخ اروپا پورې رسیدلې وې خو له نړیوالې جگړې وروسته د عثمانی خلافت ډېرې برخې د فرانسې او برتانیې لاس ته ورغللې، په ۱۳۰۲ هـ لمریز (۱۹۳۳ زیږدیز) د یوسیګولر او ډیردیود غلام شخص مصطفی کمال باشا چې ځانته یې اتاترک یاد ترکانو د پلار نوم ورکړی و او دامهال یې ډېرې نظامي بریاوې هم ترلاسه کړې وې د عثمانیانو د شپږم خلیفه حای ونیوه او سیکولر حکومت یې اعلان کړ.

د ترکیې د حکومت طرز جمهوري دی یو پارلمان لري، تورستي ښارونه یې استانبول، انتالیا، ازمیر، قونیه او نوشهره دي سیکولر مصطفی کمال:

د ترکیې او دلته د سیکولریزم د ترویج له تاریخ سره د مصطفی کمال نوم تړلی دی هغه په ۱۸۸۱ زېږدیز کال د می په ۱۹مه د اوسني



يونان چي هغه مهال د اسلامي خلافت يوه برخه وه په ستالونيكې بنار كې وزېږېد.

د عثماني خلافت پر مهال پوخ ته ورغی په طرابلس كې له ايتاليايانو سره و جنگېد ، د بالكان په جگړو كې قوماندانی ته ورسېد په ۱۹۱۲ زېږديز كال د دار دائل په تنگي او گاليبولي جزيره كې هم له يونانيا سره و جنگېد ، په لومړۍ نړيواله جگړه كې يې د تركيې د استقلال د جگړې قومانده په لاس كې وه ، د جگړې له پای وروسته د شپږم خليفه محمد له بې كفايتۍ څخه په استفادې يې دهغه نظام ړنگ او سيكولرېزم يې حاكم كړ.

كمال باشاه له روحانيونو سره جگړه پيل كړه ، حجاب يې منع كړ ، اروپايي جامې يې اجباري كړې ، دين يې تر مسجدو محدود او له سياسته يې بېل كړ ، بنځې يې له شرعي حدودو څخه وتلو ته وهڅولې عربي خط يې په لاتيني واړاوه.

مېرمن يې (لطيفې هانم) په ۱۹۳۰ زېږديز كال كې هغه جامه واغوستله چې ځينې اروپايان يې نن هم نه اغوندي.

مساجدو كې يې په لاسپيكر كې اذان بند كړ ، شراب يې عام كړل ، او د اسلام پر ضد يې هراړخيزه مبارزه پيل كړه ، اتا ترك د ۵۷ كالو په عمر د نومبر په لسمه د دلمه بارغمي په مانۍ كې په استانبول كې وفات شو ، او په انقره كې خاوروته وسپارل شو.

اتا ترک د استانبول په ایاضوفیه کې هغه شپږ سوه کلن تاریخي  
مسجد چې سلطان محمد فاتح د یوې کلیسا پر ځای جوړ کړی و د  
عیسایانو د اعتراض په پلمه پر موزیم بدل کړ.

## دامهال د ترکیې دیني حالت

ترکیه اوس یا د اسلامي خلافت له سقوط څخه نوي کاله وروسته بل حالت لري، د اتاترک د سیکولري کړنو په نتیجه کې نږدې وه چې ترکیه هم د هسپانیې په برخليک اخته شي، دلته په ترکیه کې د نجم الدین اربکان تر بریا او په ټولټاکنو کې د اتاترک د جمهوري گوند تر ماتې پوره ۷۵ کاله سیکولريزم حاکم و، دین بېل او سیاست بېل و، په ترکیه کې د اروپا په څېر ازادي او عیاشي وه خو حقیقت نه پتېږي، خلک نور له سیکولريزم او بې دینۍ څخه ستړي شول، ۷۵ کلن سیکولريزم ترکیه په تمامه معنی شاته وغورځوله د ترکیې اقتصاد، کلتور او سیاست شاته ولاړ خو اوس هلته بېرته دین ته تمایل پیدا شوی دی خلک او په ځانگړي توگه ځوانان دین ته مخ را اړوي، اسلام ورو- ورو بېرته خپل ځای پیدا کوي، اربکان، عبدالله گل او طیب اردوغان ټول پوه-، عالم او د ترکیې په حساسیتونو پوه خلک دي او تدریجي اصلاحات یې پیل کړي دي خو ډېر ورو او حکیمانه داسې چې نه د ترکی ځوانانو احساسات را وپاروي او نه کفري نړۍ ته پلمه په لاس ورکړي، ترکیې په ناتو کې هم خپل غړیتوب ساتلی، د نړۍ په کچه خپل اعتبار هم ساتي او اصلاحات هم راوړي،

د ترکیبې حالت تېز موټر ته ورته دی، اوس که موټر چلوونکی غواړي چې د ګرندې یا په تېز رفتار کې د تلونکي موټر مخ واړوي نو اړ دی چې لومړی د موټر سرعت را کم کړي او مخ یې وګرځوي او که په همدې سرعت کې اشترنګ پوره تاو کړي نو موټر اوړي او ترې چپه کېږي.

ماچې لومړی استانبول ولیدنو حیران شوم چې دې خلکو څنګه اسلامپالوته رایه ورکړېده، د ازادۍ، فحاشۍ له اسلام سره د ځوانانو واټن او بیا اسلامي نظام ته رایه ورکول یې بېخي د حیرانتیا خبره ده.

خو اوس هلته اردوغان او عبداللہ گل په حکمت اصلاحات پیل کړي دی، مثلاً په شرابو یې مالیه زیاته کړه، په لیلیو کې یې دهلکانو او انجونو ځایونه بېل کړل، پر حجاب بندیز یې ختم کړ، په لاوډ سپیکر کې اذان ته اجازه وشوه، د اتاترک په نوم دولتي مډال یې له منځه وپور او .....

هیله ده چې یوځل بیا د اسلام مجد او عظمت نه یواځې په ترکیه، بلکې به ټوله اسلامي نړۍ کې را ژوندي شي، زه چې د ترکیې او سني نظام ته ګورم نو ماته دا سپېڅلې نښې او هیلې ښکاري.

څانګه به نن سبا کې گل شي

مایې په سر کې سرې غوټې لیدلې دینه

## داستانبول رڼه ماضي

دا اسلامي نړۍ مشهور اتل سلطان محمد فاتح استانبول (پخوانۍ قسطنطنيه) چې د عيسوي ارتودوکس دين ډېر مهم مرکز و او په ډېر ځانگړي ظرفيت او جنگي مهارت ونيوه، قسطنطنيه د ختيځ روم د امپراطورۍ پلازمينه وه چې دې امپراطورۍ په لبنان، فلسطين او سوريې هم واکمني درلوده، د قسطنطنيې بنسټگر لومړی کنستانتين (له ۲۷۴ څخه تر ۳۳۷ م) د روم لومړنی امپراطور و چې عيسويت يې ومانه همده په ۳۳۰ کې پيزانيسوم (اوسنی استانبول) دخپلې امپراطورۍ د پلازمينې په توگه وټاکله او تر ۱۴۵۳ز پورې يې له يوولس سوه کالو ډېر دلته حکومت وکړ، د بيزانیتوم نوم د عيسايانو د امپراطورۍ په وخت کې پر قسطنطنيه واوښت او کله چې سلطان محمد فاتح دا ښار فتحه کړ نو نوم يې پرې اسلامبول کېښود، چې د بې دينه مطفی کمال اتاترک پر وخت کې اسلامبول پر استانبول بدل شو، سلطان محمد فاتح په ۱۴۵۱ز پرديز کال په ۲۲ کلنۍ کې واک ته ورسېد، ترده وړاندې هم عثماني حاکمانو د استانبول د نيولو لپاره يوولس ځله بريدونه کړي وو خو دا چې د استانبول درې خواو ته اوبه (سويل او لوېديځ ته يې مرمړه

بحر، ختیخ او شمال ختیخ ته د بوسیفور تنگی او شمال ته زرین سمندرگی یا خلیج دي او لوېدیځ ته یې وچه ده چې ډبر لوړ او پلن دیوالونه پرې را تاو شوي او قسطنطنیه یې په کلکه نظامي کلا بدله کړې وه نو دا برېدونه ناکام شوي وو.

هر مسلمان خلیفه هڅه کوله چې د انبار ونیسي ځکه چې رسول الله (ص) فرمایلي وو: (هغه چې قسطنطنیه نیسي څومره نېک امیر دی او لښکر یې هم څومره نېک لښکر.)

په سورت روم کې هم د همدې او ختیخ روم امپراطورۍ یادونه شوې ده.

سلطان محمد فاتح داخل کلک هوډ وکړ چې قسطنطنیه به نیسي ډبر پیاوړی چمتو والی یې ونیوه، دهغه وخت تر ټولو عصري نظامي تجهیزات او توپونه او ټانگونه یې جوړ کړل، ۲۵۰ زره روزلی لښکر یې برابر کړ، سلگونه بحري جنگي بېړۍ یې تیارې کړې، قسطنطنیه یې له څلور خواوو محاصره کړه څو څو ځله یې جنگي تکتیکونه تغییر کړل، لسگونه متره لوړې ګرځنده د لرګي کلاګانې یې جوړې کړې، تر ځمکې لاندې لسگونه تونلونه یې ووېستل، د دښمن په زړه کې یې د وېرې خپرولو لپاره ګڼې بریالۍ لارې چارې وکارولې او دنړۍ په تاریخ کې لومړی او وروستی ځل وو چې اويا بحري بېړۍ یې په یوه شپه کې په وچه کې په لوړه او ټیټه پنځه کیلو متره لېرې په جنگي سپاهیانو ولېږدولې د بیزانسی امپراطور او دده مرستې ته

راغلیو لسگونه جنگي بېړیو د اښار ساته او د ښار له ساحل څخه لېرې یې بېړیو اډه جوړه کړې وه، خو ده پخپل بې مثاله استعداد او نظامي خارق العاده استعداد او تکتیک په یوه شپه کې په سپاهیانو ۵ کیلو متره سرک جوړ، په غوریو او نورو موادو برابر او په وچه د بېړیو تېل وهلو او لېږدولو ته چمتو کړ او په جادويي ډول یې په هماغه شپه ۷۰ بېړۍ په وچه ولېږدولې او د دښمن د بېړیو او د ښار د ساحل ترمنځ یې ودرولې چې بیزانسي امپراطور او ښاریانوته دا دهېښتیا ترڅنګ د اکارد پیریانو و برېښېد او په تونلونو کې کار کوونکي انسانان به یې پرېښتې بللې په دې ترتیب سلطان محمد هغه ښار فتح کړ چې اروپایانو او د عیسوي نړۍ جنگي پوهانو یې د سقوط تصور هم نه کاوه.

سلطان محمد له بري وروسته ټول دښمنان وېځنل ورته یې وویل چې بشپړه ازادي لرئ، مشران یې ونازول دهغوی درناوی یې وکړ همدې ترحم عیسویان وهڅول چې اسلام ومني.

## مازیگری داستانبول مزه کوینه

پنځه نیمې بجې له هوایي ډگر څخه ووتلو، قونیې ته مو الوت پړاو باندي لس بجې وو پرېکړه مو وکړه چې داڅه کم پنځه ساعته وخت به داستانبول په کتلو تېر کړو او لومړی به د سمندر غاړې ته ځو، له یو ټکسي چلوونکي مو وپوښتل چې د سمندر غاړې ته څو کیلو متره لاره ده او کرایه څو اخلې، هغه وویل چې لار شل کیلو متره او کرایه پنځوس لېرې ده ما چې حساب وکړ له پنځوس لېرو شاوخوا اتلس نیم سوه افغانۍ جوړېدې نو ملگرو ته مې وویل دوی ته موږ هم خارجیان بنکارو په شل کیلو متره واټن کې اتلس نیم سوه افغانۍ!!

له څو ټکسي چلوونکیو سره مو خبرې وکړې، په ډېرو چنو مو یو په څلوېښت لېرو چمتو کړ، له موږ سره اندېښنه وه چې هسې نه بحر نږدې وي او پر دوه درې سړکونو مو تاو راتاو او ښکته مو کړي خو ډېرېر پنځه ویشتمه کیلو متره لار ووهله کوم لس کیلو متره یې د بحر پر غاړه وگرځولو د کبانو پر لوی بازار یې تېر کړو څو ځایه د سمندر پر غاړه د تفریح ځای و خو هغه چې زما په خبر یې ماته گوډه انگلیسي زده وه وویل چې تاسې د تفریح مشهور او لوی ځای ته بیایم.



داموټر چلوونکی چیلی نومیده، لږ لږ په انگلیسي پوهېده، په یوه ځای کې یې موټر ودر او ده سرک پر غاړه یې یوې نښې ته اشاره وکړه ویل یې دا د اسیا او اروپا زیرو پوائنټ (صفرې نقطه) ده، دې خوا اسیا او اخوا اروپا ده مور هم وربنکته شویو پښه مو د اسیا اوبله پښه مو د اروپا پر وچو کېښوده، عکسونه مو واخستل او په یو وخت کې مو په دوه وچو کې ژوند وکړ.

په استانبول کې اسیا او اروپا یو شان دي هوا، آبادي پرمختګ خو په لویه کې بیا ددې دواړو وچو په پرمختګ کې ډېر توپیر دی.

ډریور د بحر تر څنګ دیو لوی پله پر غاړه موټر ودر او، نیم چمن، نیم د لوبو او ساعت تېری، ځای ګرځنده هوټلونه د پله لاندې او بحر له پاسه لوی بازار هوټلونه د سیل او سیاحت کشتی لیدل کېدلې، ډرېور مودته وویل چې له دې ځایه کله بېرته ځئ چې زه درېسې راشم؟

مور ورته اته بجې وخت ورکړ، زما نورو ملګرو لاترکی پیسې (لیرې) نه وې اخستې خوماته مې زوی احمد طارق له سفر وړاندې له شهزاده سرای څخه راوړې وې، د ډرېور کرایه هم ما ورکړه د بېرته راتګ لپاره دیو ځای کېدلو ځای مو ورسره وټاکه، ټکسي چلوونکی خوش طبع سړی ومانام اته بجې د بیا لیدلو په هیله مو رخصت کړ.

د بحر پر غاړه کښتۍ والا په لاسپيکر کې سيلانيان خپلې کښتۍ ته ور بلل فرخنده وروړاندې شوه د ټکټ پوښتنه يې ترې وکړه يو مسؤل يې وويل چې اته ليرې اخلو موږ ورته وويل چې بحر کې څومره وخت تېروې ويې ويل پوره يو ساعت، پر بکړه مو وکړه چې وروڅېژو، قويم صاحب د څلور واړو پرځای شل ډالر ورکړل، موږ هم ددرې پوړيزې کښتۍ دريم پورته وروختلو، مخه راته خلاصه وه خو دقيقې وروسته د کښتۍ درې واړه پورونه ډک او کښتۍ روانه شوه دلته نو هره دقيقه دا ايجابوي چې انځورونه واخلو د بحر دواړه غاړو ته کورونه، هوټلونه، بنکلي او په تګو شنو غونډيو کې لوکسې ودانۍ له يوې خوا د استانبول مازيګري دبحر خور او يځ شمال د کښتۍ دريم پور، بنکلي او فطري شاعرانه فضا، دې فضا، نه يواځې زه له ځانه بې ځانه کړم بلکه فرخنده او سيمين يې هم له قال څخه د حال ژبې ته بوتلې، لومړی خوله نورو ترکي انجونو او مېرمنو سره ددوی توپير ددوی په غاړو کې نری څادر و خو شمال، شاعرانه وجد او حال دوی هم بې خوده کړې، څادر مادر ولوېد او انځورونو اخستلو زور واخست. هلته نورې بنکلي هم وې خو زما همسفرې هم له چا کمې نه وې د استانبول د سمندر مازيګري او شمال ددوی په انګو کې وينه لا وغوړوله او لايې و خو ځوله انګي يې داسې شول تابه ويل په رښتيا هم دلته چا د ګلابو پانې پيلې دي.

له يوې خوا يې په اننگو کې ګلابي دانې، د شونډو سرخي اوله بلې  
خواد استانبول پر سمندر مازيگرنې لمر خپور و ، شفق لکه لمر چې  
همدته زرین وزرونه راټولوي او يا لکه کائنات چې همدته د خپلې  
بنکلا کرشمه نندارې ته وړاندې کوي د مخامخ ناستو انجونو  
غومبورو او په سمندر کې د مازيگرنې لمر زرینو پلوشو د استاد  
ناگار د ابیت خوڅو څله بې اختیاره راباندې تکرار کې:

راوله حیا په اننگو کې لمبې بلې که

تیت سیند ته شفق که په ابو کې لمبې بلې که

ما ویل لکه ناگار صاحب چې همدا صحنه لیدلې او بیا یې په شعر  
کې انځور کېږده.

## په نشه کې تبشه

ما د فطرت له دې کرشمو څخه د خوند اخستلو لپاره د خپل بدن د هر غړي بلوتوت پرانستی و چې ناڅاپه مې د خیال او خوند دنړۍ خلی ونړېد او په نشه کې مې تبشه وو هل شوه ، په یاد مې شول چې بیک مې په ټکسي کې رانه هېر او پاتې شوی دی. اوس یې خوند وکړ؟؟ په بیک کې مې دوه نیم زره ډالر ، دېرش زره افغانۍ ، خو جوړه جامې ، کورتۍ گانې ، یوه ویډیو بی ، یوه کوچنۍ د عکاسۍ کیمره ، یو غږ ثبتوونکی (وايس ريکارډر) یو ډېر انټیک لوړ بیه او نوی ماډل کوچنی لپ ټاپ چې په دوحه کې مې په ۴۸۰۰ ریاله اخستی و ، یوای پاډ ، د سیمینار لپاره چمتو کړې مقالې ، څو کتابونه ، د سفر له اړتیا وړ نورو توکیو سره ځای پر ځای کړي وو ، اوه خدایه داڅه وشول ، داستانبول لوی دوه قاره یي ښار ، نه د ټکسي د پلټ شمېره ، نه د ټکسي چلوونکي د ټېلیفون شمېره ، نه ورسره کومه پېژندگلوي ، نه مو ټکسي د ټکسي انفارمېشن یا د ټکسي له رسمي اډې راوستې ، نه ... بس پر لویه لار مو ورسره خبره وکړه او راروانه مو کړه بیک مې شاته ډاله کې کېښود .

د کښتۍ منځ کې سوچونو واخستلم اوس به څه کېږي فرخندې او سیمین ته مې وویل چې بیک رانه په موټر کې هېر شوی او هرڅه پکې دي.

هغوی همدومره وویل: ((وای چرا؟ الی چطور میشه ))، بس نور نوپه خپله ننداره بوختې شوې او کیسه کې مې هم نه وې، چاره نه وه خپله مې خپل زړه ته ډاډ ورکاوه دومره پیسې راسره جیب کې وې چې یوڅه چاره پرې وکړم، پاسپورت او یو h.t.c موبایل راسره جیب کې و چې د انټرنېټ لپاره هم کارېده لویه اندېښنه مې دا وه چې له جا مو او مقالوسره به څه کوم هلته خو ټوله دریشي او پطلون دی دا جامې خو هر و مرو خبرنېږي دلته افغان گنډونکي یا نشته او که شته زه یې څه پېژنم په ترکیه کې مې ملگري وو خو دهغوی دټیلیفون شمېرې او ادرسونه هم په همدې بیک کې وو که پطلون واغوندم خلک به څه وایي. خیر هغه د ډیل کارنگي په خبرو مې زړه ته ډاډ ورکړ چې که هرڅومره خفگان وکړم له لوبني توییې شوې شیدې نه راپورته کېږي نو ښه ده چې فکر وکړم هېڅ هم ندي شوي. په یوه ساعت کې مې ځان بېرته پاچا کې پیسې لرې، پاسپورت لرې، h.t.c فون لري ټولو ښارونو ته دې ټکټ دو طرف ریزرف دی چې جامې دې خیرنې شوې خیر دی د خوب جامې واغونده او هغه هوټل ته د وینځلو لپاره ورکړه ډېر تینگار پرې وکړه چې ژر یې درکړي او ته تر هغې له خونې بهر مه وځه.

په لږ وخت کې مې هرڅه هېر کړل خو سيمين په ليدلو مې دامتل  
سترگو ته ودرېد بڼتيا چې : ((پردي غم له واورو سوړوي))  
گوره د سيمين او فرخندي زما بکس په ياد هم ندي او پخپلو مزو  
کې ډوبې دي.

هڅه مې وکړه چې بېک هېر کړم خودې ته مې هم هيله وه چې  
چلوونکي خو ژمنه کړې چې اته بجې راځي ، بنايي هغه صادق او  
مسلمان شخص وي او بېک راوړي که صادق هم نه وي بنايي د موټر  
په ډاله کې بېک ته يې پام نه وي او راشي کله کله به مې هېر شو خو  
پرېشاني يې وه.

کښتۍ د استانبول منځ کې سمندر کې روانه ډېره وړاندي لاره يو  
هوايي پول مخ ته راغی ډېر لور او ډېر ښکلی وو د سمندر اخواد پخوا  
يا شمال - جنوب کې غونډيو ته ورته پياوړې پایې لگول شوې او نور  
پول په قوي کېبلونو تړل شوی وو د پول اوږدوالی به شاوخوا دوه  
کيلو متره وه خو په همدومره فاصله کې يې پایه يا ستن نه درلوده او  
پول هوايي څوړند وو.

وروسته پر همدې پلونو تېر راتېر شو ، څلور سړکونه يې درلودل  
دوه له يوې خوا او دوه له بلې خوا نور هم وړاندي لاړو همداسې يو بل  
پول مخ ته راغی کښتۍ له همدې پله سره بېرته راتاو شوه ورو --  
ورو خپل لومړني ځای ته راغلله په سمندر کې څو همداسې سيلاني

کښتۍ نورې هم روانې وې، له کښتۍ تر ښکته کېدلو وروسته تر پله لاندې اود سمندر د پاسه جوړ شوي بازار ته د ډوډۍ خوړلو لپاره لاړو هلته هم ښکلې کتار هوټلونه وو، دهر هوټل شاگردانو خلک په پوره مهارت ځانته جذبول، لاره یې نیولې وه مور د کبانو فرمایش ورکړ، خو ترڅو چې کبان پخپلې او ډوډۍ تیارېږي باید لمونځ وکړو، د اوداسه د ځای پوښتنه مې وکړه خو د دې کار لپاره ځانگړې ځای نه و بالاخره د یو هوټل په تشناب کې مې په زحمت اودس وکړ.

له څو هوټلیانو مې وغوښتل چې که د لمانځه لپاره ځای راکړي خو هغوی بخښنه وغوښتله او د مسجد ادرس یې راکړ، مسجد د سمندر ترڅنګ د پروت سرک جنوب خواته و او د سرک لاندې لار ورغلې وه د مسجد ترڅنګ پخوانۍ کلیسا وه پوه نه شوم چې شاړه به وه او که فعاله، مسجد څه کم څلور سوه کاله پخوا جوړ شوی و، زموږ ملگری محمد حکیم بشارت چې له هند څخه راستون شو نو په پښواک خبري اژانس کې به یې ما او نعمان دوست ته د یو مسجد د ښکلا چې دده د حیرانتیا لامل شوی و صفت کاوه په صفت کې په وجد راغی ویل یې: ((عجیبه خو داده چې د مسجد څلور سوه کاله پخوا جوړ شوی او هغه هم مسلمانانو جوړ کړی دی)).

د مسجد د ترکي مهندسۍ ډېره ښکلې او نادره نمونه وه همدلته مې دوه رکعتونه لمونځ وکړ، په مسجد کې گڼو ښځو هم لمونځ کاوه د سمندر پر غاړه مې چې پخپل درې ساعته ژوند کې د ترکي انجونو

ازادي، تنگ پتلونونه، تک سپين لوخ ورنونه، څنگلې او په عام بازار کې د يو بل بنکلول و ليدل نو داسې مې و انگېرله چې دلته نو مسلماني ډېره کمزورې شوې خو چې په مسجد کې مې بنځينه مسلماني که څه هم شمېره يې کمه وه وليدلې بېرته ډاډه شوم. دلته ورځ اوږده وه تر اوه نيمو بجو پورې د مازيگر لمونځ کېده.

له ډوډۍ چې فارغ شو پاو کم اته بجې وې، زما خپل بيک ته سودا وه هماغه ځای ته ورغللم چې له ټکسي چلوونکي سره مو ټاکلی و، زما لاپام نه وو چې هماغه موټر چلوونکي راباندې غږ کړ، Mr. Haji I am here، (بناغلی حاجي زه دلته يم) په زړه کې خوشحاله شوم خو غوښتل مې خپل خفگان او اند بنسټه له هغه پټه کړم هغه دستي راته وويل چې بيک دی په موټر کې دی ماهم دومره ورته وويل thank you: (مننه). ويې ويل چې ملگري دې چېرې دي ما ورته وويل اوس راځي اته بجې شوې خو ملگري مې يو هم نه بنکار بدل مار خوړلی له پري هم وپرېزي زړه مې نه کېده چې ټکسي پرېږدم او هغوی پسې لاړ شم، خير له ځان سره مې وويل چې که چېرې دې سړي ستا بيک پتاوه نو بېرته درته ولې راته. له شرمه مې بيک هم ونه غوښت په همدې ډاډ ملگرو پسې لاړم استاد قويم او فرخنده مې وموندل، سيمين نه وه هغوی ويل چې سيمين له دوی هم ورکه ده په لوی بازار کې ورپسې گرځو خو هغه نه ليدل کېږي، دلته ټکسي والا وارخطا دی ما ټکسي والا بوخت کړ کله هغوی پسې ورځم او کله ټکسي ته



راځم، بالاخره هغوی هم پنځه ویشته دقیقې وروسته راغلل او بېرته مو هوایي ډگر ته حرکت وکړل او د دوطرفه وه ددې لپاره چې بېرته هوایي ډگر ته لاړ شو. نو باید په سمندر تېر شوي پله واوړو. همداسې وشول له پله تېر شو لږ نور هم وړاندې لاړو هلته په یوه چوک بېرته خپل لاس ته راواوښتو، په ترکیه کې ترافیک د افغانستان په څېر په بني لاس دی پر پله ډېر ترافیکي بیروبارو،

## انجلی د یار په ننداره شوه ...

مور باید کم تر کمه نهه بجې د اتاترک په نړیوال هوایي ډگر کې وای، خو ترڅو چې بېرته پرېله راتا وېدو او هغه ځای ته را ورسېدو له کوم ځایه مو چې حرکت پیل کړی وو نو پنځلس دقیقې یې و نیولې همدلته شل کم نهه بجې شوې مور ته نه د کورنیو الوتنو ترمینل معلوم وو نه مو بورډینګ پاسونه اخستې وو او هلته هم باید د افغانستان په څېر مسافر له الوت څخه دوه ساعته وړاندې هوایي ډگر ته لاړ شي لس بجې یا د الوت وخت شېبه په شېبه رالندېږي او بیرو باره پرېږي.

ډېر پوره مو پوه کړ چې لس بجې زموږ الوت دی او دی باید وروستی کوښښ وکړي چې وخته مو ورسوي، له چیلې څخه مې مننه وکړه چې بیک یې راوړ سوچونو واخستلم چې ولې یې بیک راوړ ایا دا ښه مسلمان دی؟ د ترکیې نوم نه بدوي او وطنپاله دی؟ داسې خو هم نده چې په ډاله کې یې بیک ته پام شوی ندی که داسې وای نو ولې یې له مخامخ کېدلو سره دستي راته د بیک د شتون وویل ښایې هغه فکر کړی وي چې موږ یې د موټر د پلټنې نمبر اخستې او پیدا کولی یې شو یا....

په بیرو بار کې ونښتو ټول یو بل ملامتو و چې ولې مو ټکسي  
ناوخته (اته بجې) راوغوښت ما ته غوسه هم راتلله چې سیمین ولې  
کوم شل دقیقې ورکه وه موټر د مېرې په پښو روان دی ډرپور ډاډ  
راکاوه چې دا بیرو بار هر ماښام وي خو دکبانو تر بازاره خوا  
بیا ختمېږي.

د کبانو بازار ته لانه وو رسېدلي چې ساعت پاو کم لس بجې  
وښودې له دې بازاره چې داهم د سمندر پر غاړه دی اخوا هم بیرو بار  
و نورو الوت ته له رسېدلو نه یلي شو خفه وو چې قونیې ته به څنگه  
ځان رسوو؟ کله کله ځان پورې په کرس کرس وځاندو فرخندې وویل  
چې له استانبول څخه قونیې ته په موټر کې دولس ساعته لاره ده همدا  
اوس ټکسي نیسو او روانېږو ځکه چې سباته رسماً پروگرام پرانستل  
کېږي.

کله به فرخندې پر سیمین او کله به سیمین پر فرخندې ملامتي  
اچوله خو ما ورته وویل چې دواړه د سمندریه ننداره شوی د اټپه مې  
ورته ووبلې:

(انجلی د یار په ننداره شوه

د پلار پر توگ یې په سو بارو و شکونه )

کله مو ویل چې که په نورو هوایي کړښو کې ارجنت (ضروري)  
ټکټ و مو مو هغه به واخلو د دوی د پته هم اندېښنه وه چې د ترکش

هوایی کرنبی دپروگرام له مخې ددوی بکسونه او بیگونه دلس بجو په الوت کې قونیې ته لېږل کېدل هلته دپروگرام د مسؤلینو لخوا زموږ هرکلي ته مېلمه پالان او موټر لېږل کېدل له موږ یو سره هم د ترکیبې سیم کارت نه وو چې په قونیه کې له کوربنو سره اړیکه ونیسو اوله ستونزې یې خبرو کړو، د اړیکو بله مرجع هم نه وه. کله به سړک خلاص و نو چیلی بیچاره به په یوسل او لسو کې هم ته شل باندی لس بجې هوایی ډگرته ورسېدو د کورنیو الوتنو ځای او ترمینل له بهرنیو بیل او ترمخ یې سړک دی، چیلی همدلته نښکته د ترکیبې هوایی کرنبی ته ژر ژر لارو مامورینو ته موټکت ورنښکاره کړ خو هغوی وویل چې دا الوتکه خو په خپل وخت الوتې او تاسو خپل الوت له لاسه ورکړی دی، خفه شو دیوې غرځې شاته یوه تنکی ښکلې پېغلوته ناسته وه موږ ویل راځئ له همدې سره مشوره وکړو هغې ته مو د اکیسه وکړه دستي یې چیرته زنگ وواهه له ټیلیفون وروسته یې له موږ څخه ټکتونه وغوښتل موږ ترې وپوښتل چې څه یې کوي ویې ویل لس باندې دولس بجې بل الوت دی هغې کې مو لېږم له خوشحالی نه په جامو کې نه ځایېدو، وینه راکې وغوړېده، سیمین او فرخندی خوله یو بل څخه لاسونه تاو او یو بل ښه ډېر ښکل کړل او ښه د زړه له اخلاصه یې وخنډل بورډینګ پاسونه مو واخستل او له غرځې را ستانه شو، په همدې خوشحالی کې وو چې سیمین ناڅاپه وارخطا شوه: ((اوف اوف این چې شد این چې شد)) ویل یې پیل

کړل لامل مو ترې وپوښت وویل یې چې کورتی یې د جېبونو له سامان سره ترې په موټر کې پاتې ده په منډه بهر سرک ته ووتله کوم لس دقیقې وروسته بېرته تشه راغلله وویل یې ټکسي تللې ده، ښه مو ورپورې وخنډل خو وویل یې پیسې یې پکې نه وي ما ورته وویل چې الوت ته کوم یونیم ساعت پاتې دی ځی چې کوم نږدې بازار وگورو هغوی وویل چې دا شرم او خفگان مو کم دی چې بیا وځو، خوزه ووتلم ټکسي ته مې وویل چې یو ساعت وخت لرم او په بازار کې مې وگرځوه همدا سې وشول چې بېرته راغلم او د الوت ځای مې پیدا کاوه نو څه کم دولس بجې وې لږ نه وم ناست چې الوتکې ته یې د ختلو وویل الوتکه په خپل وخت و الوت ته شل باندی یوه بجه قونبې ته ورسېدو زما بیک خوراسره و خو ملگرو مې چې د قونبې په هوایي ډگر کې د سامان د وتلو پر گرځنده پلاستيکي پټۍ خپل سامان هرڅومره وکوت څه یې ونه موندل د هوایي ډگر مسؤلینو ته یې د خپل سفر د ځنډ او اوس د سامان دنشتون وویل ټول خلک له ترمینل څخه ووتل ما هم له دوی سره لږه منډه وکړه خو سیمین او فرخنده دومره زړورې وې چې زما مرستې ته یې اړتیا نه وه له نیم ساعت وروسته څرگنده شوه چې د دوی بکسونه لاهم ندي راغلي، له استانبول سره له اړیکې وروسته ورته وویل شو چې په سباني الوت کې به یې راو لېږې خو په دې نیم ساعت کې پر دوی ښه مرگ او د بیکونو ورکېدلو وېره تېره شوه.

## قونیه

قونیه د ترکیه له ۸۱ ولایاتو څخه تر ټولو لوی ولایت دی چې مرکز یې هم (قونیه) نوم لري قونیه ، داناتولي په برخه کې دی پراخوالی یې ۳۹۰۰۰ زره کیلومتره مربع او نفوس یې په ۲۰۱۱ کې ۳۹۸۰۰۰ تنه دي.

ډېر اوسېدونکي یې کردان دي دا ولایت داناتولي د نظام نقطه ده. د اښار په تاریخ کې د ریکونیون ، ایکویلام ، او استاکونا په نوم هم یاد شوی دی ، د یاقوت حموي او معجم البلدان په وینا افلاطون هم همدلته ښخ دی.

د تاریخپوهانو په اند په قونیه کې د مدنیته له مهال څخه پخوانۍ نښې اوس هم شته دي په دې وخت کې نیشولتک ، کالکولیتک او برنزو کلتورونه لیدل شوي دي. لرغونپوهانو په قونیه کې د نیئو لیتک د پیر یاله میلاد څخه (اوه زره کاله پخواني) اثار موندلي دي.

د قونیه تاریخي ځایونه چې ډېری مور و لیدل عبارت دي له دمولینا له مزار ، اوموزیم ، دشمس الدین تبریزی مسجد او مزار ، چینی اثار ، دشرف الدین مسجد ، پنځه مناره موزیم ، علاؤ الدین مسجد ، عزیزیه مسجد ، دسلطان سلیم مسجد ، دلرغون پیژندنې

موزیم، دانتوگرافي موزیم، دقوبون اوغلي موزیم، دیوسف اقاکتابتون، دمرا مرباغونه، سله، کلسترا، گوک بورت چاتاله هوبوک، داشرف اوغلی مسجد، دفاصله مجسمه، دقبادیان آباد، سرای افلاطون، سیناری او اف شهر.

زموږ هرکلي ته د لس بجو الوت ته راغلي مېلمه پال لاهم له موټر سره موږ ته ولاړ و له هغه سره په موټر کې سپاره او دقونېې ښار خواته چلتن گارډن هوټل ته و خوځېدو د شپې څه باندې دوه بجې وې چې چلتن گارډن هوټل ته ورسېدو د هوټل عمليې زموږ بکسونه تر رسپشن پورې ورسول دننه راته خو تنه هرکلي ته ولاړو دا ټول زموږ کوربانه و خولامونه پېژندل یو یې ځان کرسټوفر او یو یې ځوانې مېرمن ځان کیلي معرفي کړ، رسپشن یاد هرکلي څانگې ته مو پاسپورټونه ورکړل هغوی هم موږ ته له پخوا د ریزرف شویو خونو کیلي گانې (چایبانې) را کړې.

له امریکایي کوربنو سره مو یوه شپبه بندار وکړ له هغوی سره په چمن کې پر څو کیو کېناستو، دلته دوه تنه ایرانیان محسن او شغله هم وو پر مېز د شرابو کتار بوتلونه ایښي و موږ ته یې هم گیلاسونه ډکول خو چې، گیلاس یې را وړاندې کړ نو موږ ترې بڅښنه وغوښتنه د سحر د ناشتې ځای یا رستوران او د سحر نۍ د پیل او پای پروخت یې پوه کړو دوی خپل ځمار ماتاوه موږ سترې وو د استراحت

اجازه مو ترې وغوښته او وموتاکله چې سبا نهه بجې به ټول په گراوند یاد هوټل دهرکلي د څانگې ترڅنگ راتولېږو.

زما دخونې شمېره ۳۳۴ وه نېنگنه یې داوه چې د هوټل شمال ته په دریم پور کې لومړۍ خونه وه چې کړکۍ به مې پرانیستې نو دقونبي بڼکلی ښار به مې لیده.

ستړی وم ویده شوم پر وخت نه پوهېدم خوزه عادت یم چې دسحر لمانځه وخت شي نو اتومات وینسېږم چې کله راوینس وم نو اودس مې وکړ ماویل رايه چې هر وخت وي لمونځ وکړه قبله مې هم نه پېژنده له فکر کولو وروسته مې یو خوا وټاکله خوښه و ډېر توپیر پکې نه و.

د اکثره اسلامي هېوادونو په لویو او عصري هوټلونو کې جای نماز ایښی او د قبلي خوا یې په یوه غشي نښه کړې وي خو دلته نه جای نماز و اونه یې د قبلي خوا په نښه کړې وه.

به سبا یې د هوټل په منیجر پسې ورغللم ورته مې وویل چې دعثماني خلافت په مرکز او مشهور اسلامي هېواد ترکیه کې مو د هوټل یخچالونه او مېنو بارونه له شرابو ډک کړي دي خو په خونه کې مو نه جای نماز شته اونه مو د قبلي خوا معلومه ده ورته مې وویل پر دې هم سر خلاص کړه چې دلته شراب د هر سړي ضرورت نه وي، بلکې ځینې لمونځ هم کوي په ټوکه مې ورته وویل چې ترڅو مو په هره خونه کې جای نماز ایښی نه وي او د قبلي خوا مو په غشو یا



وکتورونو معلومه کړې نه وي نو زما اعتصاب به جاري وي، هغه چې زما افغاني او کلیوالي جامو او تور واسکت ته وکتل په خدا شو ویل یې همدا نن داکار کوو خو گوره مور د هوتل په ځمکتلي کې دلمانځه لپاره ځای لرو.

چې هلته ورغللم نو په یوه کوچنۍ عادي خونه کې جایناز هوار وو نور نه د اوداسه ځای و نه محراب نه مسجد نه.... خو په هوتل کې هر ډول شراب بڼه پرېمانه موندل کېدل آن یو کوچني بوتل عادي کوکا کولا په ۸ لیرو خو یو بوتل شراب په ۶ لیرو و.

له لمانځه وروسته بېرته ویده شوم د مایل زنگ مې اتو بجو ته برابر کړ، له ویب سېډلو وروسته د لمبلو لپاره تشناب ته ننوتلم د تشناب سپستم ډېر عصري وو د او بود تودوخي دمعلومو لپاره په شیشه کې ستن نصب وه دانو ستا خوښه وه چې اوبه څومره گرمې کاروې؟ خوزه پردې نه پوهېدم چې اوبه څنګه معتدلې او کارولو ته چمتو کړم خیر پرتو کمو مې لاس وهل پیل کړل اخواتا و کړه د پخوا تا و کړه اخر مې چل زده کړه هلته داسې نده چې دینخوا اوبو ځانته او دگرمو اوبو ځانته نل وی او دواړه تاو راتاو او معتدلې اوبه برابرې کړه هلته به ورته لیکل کوي او درجه به په لیکلو ټاکی اویا به کماند ورکوي.

د استنجا لپاره نه کوم پایپ (نل) وو اونه کومه لوټکه (کوزه) حیران وم چې داخلک دلته څنګه استنجا کوي کله خومې ویل دوی به

بنایي پر کاغذ اکتفا کوي او یابه ژر ژر لامبي ، خیر خاتنه مې قناعت ور کولی و نشو اخوا د پخوا مې کتل او لاس وهل مې پیل کړل ترڅو مې ولیدل چې هلته نه نل ، نه لوټکې او نه لاس ته اړتیا شته ده ، بلکې دننه په کمود کې اسان او بریالی سستم نصب دی او د پوې توکمې په وهلو درته خپله استنجا کوي .

له لمبلو وروسته مې د هرکلي او معلوماتو خانگې ته فون وکړ چې جامې راته او توکړي درې دقیقې وروست یوه انجلی راغله جامې مې ورکړې او ورته مې وویل چې شل دقیقې وروسته مې پکار دي هغې په اشاره پوه کړم چې له یو ساعت وړاندې یې راوړلی نشي ، او که ژر مې پکار وي نو خونه کې او تو او قاتکي مېز شته دی ماهم ورسره ومنله ورته مې وویل دا دوه جوړه ته او تو کړه او زه به ژر دلته بله جوړه اتو کړم ، ایله ایله مې نهه بجې ځان بنکته کېدلو ته برابر کړ .

چې لاندې لارم درې تنه ملگري مې راغلي وو له هغوی سره ستړي مشي هم څو دقیقې وخت و نیوه څه باندي نهه بجې چې رستورانته (خوړنځي) ته لارم خو وخت پوره او رستورانته تړلی و ، وړی تېری راتا و شوم په کانتین کې مې یو جوس واخست خوبیه یې د جوس ترڅنگ د شرابو له ایبسی بوتل څخه لوړه وه ؟

## هيچ مولينا نشد مولای روم

پا و باندي نهه بجې د سفر ۱۸ تنه مېلمانان او درې تنه کوربانان په يو کاسترو او مرسدیز موټر کې د حضرت مولناي روم روضې ته روان شوو.

روضه له هوټل سره ډېره نږدې بنايي يو کيلو مټري کې وه خو مورډ نابلده و.

له روانېدو وړاندې د سفر ټول ملگري يوبل ته معرفي شو مورډ يوبل سوانح مخکې هم لوستې وې ځکه د سفر کوربنو پرې ډېره خواري کړې وه او ټولو ته يې لېرلې وه خواسم موله مسمی سره نه پېژنده.

د حضرت مولنا جلالدين بلخي رومي د مزار په دروازه کې ډېر بېر وبارو، په دروازه کې ننوتلو زحمت او حوصله غوښته زموږ کوربنو مورډ ته ټکتونه واخستل، تالاشي عامه، سخته او کمپيوټري وه. د مولنا د مزار محوطه پراخه اولوی کمپلکس دی، پراخه له گلونو ډک چمن او سړکونه لري، چې ورننوځي نو ښي خواته دې د يوې نرېدلې ودانۍ پر پاتې شونو چې اوس يې ايله يو متر بنسټونه پاتې دي سترگې لگېږي. دا هغه کور دی چې د مولنا پلار مولنا محمد بن حسين خطيبي د کرمان له ښار تر راسټنېدلو وروسته جوړ کړ او د

ژوند تر پایه پکې اوسېده. مولنا هم د ځوانۍ شپې همدلته تېرې کړې دي. په دې ځای کې دکور نقشه لاهم پر ځای ده، کوټې، تشناب..... هر څه پېژندل کېږي. کور بنو راته دا کور بڼه تشریح کړ. له دې ځایه مزار ته ور روان شو خو ټپل ما ټپل او بیرو بارزیات دی. مزار او موزیم بیا ددې محوطې دننه په بله محوطه کې پراته دي او مزار بیا ځانته ودانۍ او دوه دروازې لري. په دې توگه باید تر مزاره له څلورو دروازو ورتېر شې. د زیارت کوونکو ډېره برخه بنسټې او نجونې وې. د مزار خونې ته له ننوتلو وړاندې د لومړۍ دروازې تر څنګ په لویو لویو ظروفو کې هغه پلاستیکونه پراته دي چې د بوتانو له پاسه اغوستل کېږي او د همدې غرض لپاره جوړ شوي. د همدې لومړۍ دروازې تر څنګ د اوداسه ځای مو د بیار اټولېدلو لپاره وټاکه. پلاستیکونه مو د بوتانو له پاسه واغوستل او ننوتلو. له دروازې دننه بڼې خواته د مولنا د طریقې سمبول څو پگړۍ ایښې وې ورسره جوخت بله دروازه وه، له هغې چې ننوتلو نو شاوخوا ټول لوی او واړه قبرونه و، دا ټول په یوه نقشه، شین رنگ ورکړل شوی او شنې پردې پرې غوړېدلې وې. د مولنا له مور پرته د هغه ټوله کورنۍ همدلته دفن ده. مور ته مخکې ویل شوي وو چې دلته کېمري راوړل او عکاسي منع ده. خو مور له ځانه سره وړې وې، هلته مو عکاسي پیل کړه خو چې د مولنا د قبر عکس مو واخست نو پولیسو مخالفت کاوه خو بیر وبار ډېروو په پټه او ښکاره عکاسي کېده ما هم ترې څو

انځورونه واخستل. دننه محوطه کې چپ لاس ته د مثنوي معنوي او بل ځای کې د قران عظیم الشان د خطي نويو او زړو نسخو نندارتون وو، د بيرو بار له امله چاته د کتلو نوبت په اسانۍ نه ورته، يا به يې له کتلو تېرېدې او يابه دې له نجونو او بنځو سره ځان منبل منل. پوليس هم د نظم په مخنيوي کې ناکام وو خو ما ټول وليدل او انځورونه مې ترې واخيستل. د ودانۍ دواړه دروازې د لرگي او په پخوانۍ بڼه جوړې شوې دي. له دې ځايه چې ووتلم نو د وعدې ځای ته ورغللم هلته له يو دوو تنو پرته څوک نه وو، شاوخوا په کوم شل پنځه ويشت خونو کې د مولنا موزيم جوړ شوی دی، دهغه جامې، بوتان، پگړۍ، د تصوف مجلس مريدان، په هر حالت کې د ذکر بڼه، دهغه وخت کارېدونکې توکي..... ددې ټولو ليدلو او انځور وېستلو رانه ډېر وخت ونيوه يو دوه ځله د وعدې ځای ته راغللم خو ملگري مې ټول نه وو راغلي بېرته لارم د موزيم پاتې برخې مې هم وکتلې، دهغه ځوانيمرگي شاعري شهزادگۍ قبر مې هم وليد چې څه باندې اته سوه کاله پخوا وفات شوې. ددې شهزادگۍ او زمونږ د بلخي رابعې برخلیک سره ورته وه. د عاطفې او جذباتو سمندر مې طوفاني شو. زمونږ شهزادگۍ (رابعه) خو يې ورور په حمام کې ووژله او په خپلو وينو يې د حمام ديوالونه په شعرونو سره کړي وو. خو نه پوهېږم چې ترکۍ شهزادگۍ چا ووژله او بکتاش يې څوک وو. کله چې د وعدې ځای ته راغللم نو يو ملگري مې هم نه وو. فکر مې وکړ چې هغوی

رانه بهر تللي دي، اخوا د پخوا مي ډېر ولټول خونه وو. بهر راووتلم هلته هم نه وو، هغه موټر مي هم سم نه پېژنده او نه په هغه خای کې ولاړ وو چې مور يې راوستي وو. ټيليفون هم راسره نه وو چې له چا سره په اړيکه کې شم خفه او حيران وم. دېته خفه نه وم چې خای به پيدا نکړم، ځکه هرې ټکسي اړوند هوټل ته بېولي شوم خفه دېته وم چې ټول ملگري به راپسې گرځي. او يابه ورته نامنظم اونا همغږي بنسکاره شم. د مولنا مزار او پارک دوه دروازی لري لوبديځه يې چې دننوتلوده قوي کمپيوټري تلاشي هم په کې کېږي او بله سويلي ياد وتلو دروازه ده. دوه درې ځله دې او هغې دروازی ته ولاړم. لوبديځې دروازی ته مخامخ دقونبې بنار ترټولو لويه هديره ده چې احاطه ترې تاوه وه. قبرونه يې په يوه نقشه منظم، پر ونوپونبلي او سرکونه پکې غځېدلي وو. زه دې هديرې ته ورغللم انځورونه مي ترې واخيستل، بېرته راغللم سويلي دروازی ته مخامخ رستوران ته ورننوتم کافي مي راوغوښته، يوه کوچنۍ پياله چې ايله دوه غږپه کېدله په درې لېږې يا شاخوا سل افغانۍ وه. بېرته بهر راووتلم دلته د مريو انټيک غاړکۍ، تسبې، د مولنا له قيمتي کانو او غميو جوړې مجسمې خرڅېدلې دلته مي شيان کتل چې کيلي راباندي غږ کړ، گورم چې ډېر ملگري مي همدلته دي چې ورغللم نو پوه شوم چې له ما پرته دوه درې ملگري لاهم نادرکه دي. خير دولس نيمې بجې ټول پوره او پلي د زاړه بازار کتلو ته ورروان شو. دقونبې زوړ بازار د

مولنا مزار ته نږدې دى دلته مويو تاريخي مسجد چې څلور نيم سوه كاله پخوا جوړ شوى وو وليد. ما د بيو د معلومولو لپاره په دوكانونو كې ډېر شيان بيه كړل خو نرخونه ډېر لوړ وو مثلاً يو گرام عربي سره زر په (۸۴) ليري و چې څه كم ۲۹۰۰ افغانۍ كېدلې په داسې حال كې چې په همدې وخت كې په افغانستان كې همدار يو گرام په ۲۲۰۰ افغانۍ.

و.

يو موچي مو وليد خو د افغانستان تر موچيانو ډېر عصري وو يوه بڼه چوكۍ يې ځانته ايښې او بله يې مراجعينو ته بكس يې هم لوكس او د موچيتوب لپاره جوړ شوى وو. يوه جوړه بوتان يې په دوه نيم ليرو يا ۸۵ افغانيو رنګول. تر څه كم دوه بجو د قونبې په زاړه بازار كې چې اوس ډېر عصري او د لوړپوړيزو ودانيو لرونكى دى وگرځېدو قونبې هم پراخه سركونه لري او بڼكلې او پاك بڼار دى. كوربنو مو تر هملته بازار ته راوغوښتل او هوټل ته روان شو. له مهال و بش سره سم زمونږ ننى غرمه پر كوربنو وه او بايد له دولس نيمو تريوې نيمې مو خوړلې واى خو موږ څه كم دوه بجې هوټل ته راوړسېدو. لومړى خپلو خونو ته لاړو او مو ټاكله چې دوه بجې به ټول راځو او ډوډۍ به يو ځاى خورو. په لومړي پوړ يا گراونډ (ميدان) كې بڼكلې د سيمينار سالون وو هملته مو خوندوره تركۍ ډوډۍ چې سوپ، كباب، وريجې، قورمه، فيرني، سلاد او مشروبات پكې وو و خوږه د مهالو بش له مخې مو بايد يوه نيمه بجه د مولنا په اړه خپلمنځي بحث پيل كړى

وای خو سم عملی نه شو، شاوخوا درې بجې مو بحث پیل کړ، د بحث  
ژبه ډېره انگلیسی وه خو فارسي هم پکې وه بحث تر شپږو بجو اوږد  
شو. په دې بحث کې د مولنا پر ژوند او فن بحث وشو.



## صوفیانه رقص او سماع

له بحث وروسته یو ساعت دمه وه او اوه بجې مو باید د ماښام ډوډۍ په خپل لگښت خوړلې وای او پاوباندی اوه بجې د مولنا کلتوري مرکز ته د سماع او صوفیانه رقص د لیدلو لپاره تللي وای. خو مورډ ماړه وو. ومو پتپیله چې له پروگرام څخه تر راستنېدلو وروسته ډوډۍ وخورو. پاوباندې اوه بجې چې لابي یاد هوټل د هر کلي د خانگې خواته راغلو نو ملگري مو کم راغلي وو ما د لمانځه د ځای پوښتنه وکړه. د هوټل ځمکتلي ته یې لاس ونيوه هلته دوه خونې یوه د نارینه او بله د ښځینه وو د لمانځه لپاره بېلې شوې وې. له لمانځه چې راغللم خبر شوم چې پروگرام بدل شوی او مورډ باید اته نیمې بجې د مولنا کلتوري مرکز ته روان شو. دا ځکه چې هلته د ذکر او سماع پروگرام نهه بجې پیلېده. مورډ گومان کاوه چې د مولنا کلتوري مرکز به له هوټل څخه لېرې وي او په موټر کې به ورځو. خو دا مرکز د هوټل په شاوخوا سل مترۍ کې و او د دواړو پارکونه سره نښتي وو. د مولنا کلتوري مرکز ډېر ښکلی او ډېر لوړ جوړ شوی دی گنبدي بڼه لري او ډېر لوی او گران بیه قنديل پکې ځوړند دی. په یو وخت کې شاوخوا پنځو زرو تنو لپاره څوکۍ لري. هلته هر څوک

کمیپوتیری تالاشی کېده. مور چې ورغللو نو نږدې شوکی ټولې ډکې وې خو زموږ لپاره په منځ او بڼه ځای کې شوکی ریزرف شوې وې. مور ته لاد مخه په مهالوېش کې ویل شوي وو چې دلته عکاسي او د کیمرو وړل منع دي خو ما او ځینو نورو له ځانه سره کیمري وړې وې. لومړی مو په پټه عکاسي کوله خو ومو لیدل چې دا منع ډېره جدي نده، بیا مو د کیمرو فلشونه هم خلاص کړل، شوکی ټولې ډکې شوې. ان ځینې ولاړ پاتې شول نهه بجې څوارلس تنه سټیج ته راغلل، څوک د ارمونیی، څوک د رباب، څوک د ډول، څوک د بینجو، څوک د سیتار شاته کېناستل. یو ځوان راغی په ترکی ژبه یې ډېره احساساتي وینا وکړه چې څو ځله د گډونوالو په تودو چکچکو بدرگه شو. ورپسې هال ته ۴۰ تنه بنکلي ځوانان چې د مولنا په تقلید شني پگړۍ یې ترلې وې. د ترکانو ځانگړې ورېښميو ته ورته چپني او سپینو ته ورته زېرچکې اوږدې جامې یې پرتن وې دننه هال ته راغلل او د هال بڼي خواته لکه د لمانځه قعده په یو صف کې کېناستل خو شپې وروسته د مولنای روم د طریقې سجاده نشین او ددوی پیر په داسې حال کې هال ته راننوت چې چکچکو هال لږ ځاوه او دا څلوېښت تنه او هغه نور ۱۴ تنه ټول ورته لاس په سینه ودرېدل. ددې سړي مخ ته رڼا روانه وه. خو هېڅ نه لیدل کېده چې دا رڼا له کومه رالوېدلې. دوی خلکو ته دا تاثیر وکاوه چې گویا دا رڼا او دا نور له همدغه سره ترلې دي ځکه یې هېڅ مدرک نه بنکارېده، دې شخص چې

چپن او پگړۍ يې د هغو نورو په رنگ خود جامو رنگ يې بدل و  
دومره لنډه بريږه يې درلوده چې ايله د گوتو په څو کو کې نيول کېده. لږ  
وروسته همدې ته ورته يو بل تن هم هال ته راغی خو بنسکارېده چې د  
هغه رتبه له ده ټيټه وه دا دواړه په ټول هال کې وگرځېدل وروسته په  
ځانگړي طرز سره اذکار پيل شول. دا څلوېښت تنه لومړی په ناستې  
خوځېدل وروسته يې چپنې ځای پر ځای کېښودې او پاڅېدل لومړی  
هر يو له يوې مخې په ترتيب په ځانگړي انداز ورو ورو روان شول او  
چې د پير څنگ ته به ورسېدل نو ښي خواته به تاو او په نڅابه شو.  
همدا ډول ۴۰ واړه په نڅا شول عجيبه ده هر يو به کوم ۴۰-۴۵ دقيقې په  
همدې يو اړخ تاوېده چې نه به يې سرگرځېده، او نه به لوېده او نه به  
يې په حرکاتو کې کوم بدلون ليدل کېده. لکه په کمپيوټري چې  
تاووي. له ۴۰-۴۵ دقيقو نڅا وروسته ټول د خپلو چپنو خواته يو يو  
راغلل، ودرېدل بيا په بل ترتيب همدې پير ته چې خپل ځای يې بدل  
کړی وو په داسې حال کې چې لاسونه يې د سينې له پاسه د اهل  
حديثو په څېر تړلي وو راتلل دده لاسونه به يې ښکل کړل او بيا به ښي  
خواته تاو شو او تر ۴۰-۴۵ دقيقو پورې به يې په همدې يو اړخ  
موسيقۍ ته تاوېدل بالاخره څه باندي يوولس بجې اوږده دعا وشوه  
، د هال څراغونه ولگېدل او پروگرام پای ته ورسېده. ما يې کوم  
پينځلس دقيقې ويداو يوي عکاسي هم وکړه. هال يا سالون بهرنۍ  
برخه او ځمکتلی هم درلود، دلته د مولنا عکسونه، د مولنا له

انځورونو جوړ کيلی بندونه ، قلمونه ، میناتورې او ډول ډول شيان د  
بنځینه او نارینه پلورونکیو لخوا پلورل کېدل. له دې ځایه شاوخوا  
یوولس نیمې بجې خپل هوټل ته لاړو ، خو هلته رستوران ته بند وو خو  
په نورو خونو کې چې مېز او څوکی پکې پرته وې په نقده بیه ډوډی  
ورکول کېده ما یو ډول کباب خوښ کړ رایې ووړ دا ډول کباب ما په  
تهران او اصفهان کې هم خوړلی وو. کله چې یې ډوډی بېل راوړ نو  
نرخ یې ډېر لوړ آن هغه یوه قوتی پېپسي چې په کابل کې په شل  
افغانۍ ده هلته یې راباندی اته لېرې شاوخوا درې سوه افغانۍ  
حساب کړې وه. زمونږ سهار چای په هوټل وو چې سستم یې بوفه وو.

## قره مان که قهرمان؟

له مهال وپش سره سم د می پر پنځمه سهار پیاو باندی نهه بجې لابي ته راغللو او له دې ځايه په يوه کاستراو يوه مرسدیز ته ورته موټر کې د قره مان خواته چې د قونبې جنوب ته په اویا میله (۱۱۵ کیلو متره) کې پروت ښار دی روان شو. قره مان د یونان د امپراطور قره مان بیک نوم ته منسوب د هغه د زېږېدو ځای دی چې دا مهال لوی ښار دی. قره مان بېک دلته حاکم هم و. دې ښار ته ځکه ورغللو چې د مولنا کورنۍ قونبې ته له ورتللو وړاندې همدلته اوسېده. دې ښار ته لارنده هم وايي.

له ښار څخه بهر دواړه خوا لار، غاتولو، د سنځلو او، چلغوزیو ونو پوښلې کوچنۍ غونډۍ او دښتې هم شته خو تکې شنې ټوله کرونده د نلونو په واسطه خړوبېږي، د نلونو په واسطه د کروندې خړوبول اسانه هم دي او اوبه هم نه ضایع کېږي. د لارو د سرځینو دوکاندارانو د افغان دوکاندارانو په څېر خپل ځینې توکي د سرک پر سرپلې لار ته راوېستي دي.

پر لاریو کوچنی بازار هم مخ ته راغی. پر لار څو ځايه کرنیز فارمونه او قوریې هم لیدل کېدې. قره مان د تورو سره شمال ته

واقع او د قره مان ولایت مرکز دی. په ۲۰۰۰ زېږدیز کال د دې ښار وگړي ۲۴۳، ۲۱۰ تنه او مساحت یې ۸۸۱۲ کیلو متره مربع دی خو د نفوس شمېره یې اوس لږه ده. قره مان بیک تر ۱۴۸۲ زېږدیز کال دلته حاکم وو او تر اوسه یې هم کور شته خو داسې ښکاري چې ترمیم شوی وي، ځکه پخوانی زور والی ورته په هماغه پخوانۍ بڼه ندی پاتې. د مولنا جلال الدین محمد بلخی زوی سلطان ولد هم همدلته زېږیدلی دی. قره مان تاریخی ښار او قره مان بیک هم زور او فاتح پاچا و، نه پوهېږم چې د فارسي لغت د قهرمان به له قره مان سره څه تړاو ولري او که نه دا مهال یې د قره مان نفوس او نیم لکه تنه راوښود، نه پوهېږم چې څومره به دقیق وي. په قره مان کې د وتلي شاعر یونس امرایارت ته ورغلو زموږ د کوربنو په وینا، یونس امراد مولنا د کچې شاعر و چې په دیارلسمې زېږدیزې پېړۍ کې یې ژوند کاوه یونس امرانالوستی شاعر وو او خپل شعرونه به یې په خپله حافظه کې ساتل. اوس دهغه دیوان انگلیسي ته هم ژباړل شوی دی. دهغه د مزار تر څنګ په ۱۳۴۹ زېږدیز کال یو ښکلی مسجد هم جوړ شوی چې اوس هم په هماغې پخوانۍ بڼه پاتې دی. په دې ښار کې په یوه کوڅه کې جوړو شویو کلیسا او مسجد ته هم ورغلو دا کلیسا چې پر چت یې د جوړې ظریفې میناتورۍ ځینې انځورونه اوس هم ښکارېدل په ۶ مه زېږدیزې پېړۍ کې جوړه شوې وه. په دې کلیسا کې موپه ولاړه یوه مشاعره هم وکړه، ناقوس یې هم ځوړند وو خو هیچا ونه شرنګاوه ان

زمونر ملگرو عيسايانو هم. دا مهال په قره مان کې عيسويان نشته  
ډېره برخه يې يونان او نورو هېوادونو ته تللي دي. ديوې متمدنې، او  
متوسطې ترکي کورنۍ نمونه مو هم وليده. دا کورنۍ په يوه دوه  
پوريزه کور کې اوسېده. ددې کورنۍ د ځوانانو، پېغلو، زړو بسځو،  
کوچنيانو او سپين زېرو نارينه وو مجسمې له پلاستيک څخه  
بنکلي او په ډېر ظرافت او مهارت جوړې شوې وې، د کورنۍ لوبښي،  
فرش او نور د اړتيا وړ مواد پکې ايښودل شوي وو، ددوی د ورځنيو  
بوختياوو نمونې آن د موسيقۍ وسايل هم و. په يوه خونه کې په  
غاليو کېناستو دمه مو وکړه، وروسته په ټولو خونو وگرځېدو او  
انفرادي او ډله ييز انځورونه مو واخستل. تېري وو بهر په يو منگي ته  
ورته ترموز کې سړې اوبه ايښې وې او يو ځل مصرف گيلا سونه يې تر  
څنگ ايښي وو، دلته مو تنده خړوبه کړه. د قره مان په بازار کې  
گرځېدو چې د يو مارکېټ په دوهم پور کې د سرک غاړې ته د يو  
شيشه يي دېوال ترڅنگ ولاړې لوڅې لپرې انجلۍ حيران او وارخطا  
کړم، مخ مې ورواړاوه ژر مې سيمين ته وويل دا وگوره، دا ولې؟ هغه  
هم حيرانه او په خدا شوه، (به به به) يې ډېر وويل خو دا انجلۍ نه  
خوځېدلې او ځای پر ځای ولاړه وه. همدې نه خوځېدلو شکمن کړم د  
کنجکاوي حس مې راوپارېده نېرېدې ورغلم گورم چې انجلۍ نه،  
بلکې په مهارت او پوره استادۍ ولاړه بنکلي مجسمه ده خو لوڅې  
انجلۍ سره يې هېڅ توپير نه و او ټول بنځينه غړي يې پوره او جوت

بنسکار بدل. په موټرو کې راسپاره شو د قره مان بنسار په خنده کې د کروندې په منځ کې د لوی سرک په غاړه یو انټیک او منظره لرونکي ترکي هوټل ته د غرمۍ لپاره ورتاو شو. د هر چا لگښت پر ځان وو. هر چا په خپل طبیعت فرمایش ورکړ. زما په شمول ډېرو ترکي (مینو) نه پېژنده خو څه مو چې راغونښتي وو خوندور وو. له پېپسي، چکني، سلاد سره یې له هر نفر څخه ۲۵ لېرې واخستې. خواړه یې د پیسو په پرتله ډېر خوندور و.

یو کارمې په ترکیه کې خوښ شو، هغه دا چې هلته دا نرخونه د ټولو لپاره یو دي د ترکي او پردي توپیر نشته. کوم څه چې ترکي ته سل لېرې بیه کوي هغه پردي یا له بهر څخه راغلي مسافر ته هم په سل لېرې بیه کوي. که څه هم په ترکیه کې چنې یا بارگیننگ شته خو په لویو مغازو کې نرخونه فکس یا قطعي دي او دا نرخونه د ټولو لپاره یو وي، په مغازو کې پر توکیو نرخونه لیکل شوي وي. په افغانستان، سعودي، دوبي، پاکستان، هندوستان، او ایران کې خو له بهرنيانو پوستکي وباسي او د لسو شۍ ورته په دوسو بیه کوي. د دوبي او سعودي لویې مغازې خو بیا هم بڼې دي ددې نورو هېوادونو لویې مغازې هم د لسو شۍ په سلو وایي ان لیکلي بڼې یې هم قطعي ندي چې لږه جگړه ورسره وکړې د سلو شۍ په ۵۰ درکوي. په ډهلي کې خو دوکانداران د لاسپیکر له لارې د (ایک بات او نو بارگیننگ) چينغې



وهي خو چې يو پېروونکی ترې گرځي نو بيا ورته چيغه کړي چې ښه ته خپل نرخ ووايه ډېسکونټ (تخفيف) در سره کوم.

تخفيف يې هم بيا سم نيمايې وي په ډهلي کې يې پريو آيفون تېليفون نرخ څلوېښت زره هندي کلداری (دهغه مهال څه باندي اته سوه ډالره) ليکلي وو خو چې ما ورسره جگړې پيل کړې نو په دوه سوه ډالره مې ترې وپېره، د ډهلي د کرول باغ د بازار په غفار مارکېټ کې، مېشت يو افغان سپک راسره گرمه سترې مشي وکړه راته يې وويل وبخښه ته محمد حسن حقيار نه يې؟

ماته دا پوښتنه هېښوونکې نه وه ځکه په ډېرو نورو ځايونو کې هم راباندي همدا ډول غېښوی وو خو دالومړي ځل وو چې يو سيک هغه هم په ډهلي کې راباندي غېښوي هغه وويل چې افغان يم نوم مې (ارميت سنگ) دی او شل کاله وړاندي د تنظيمي جگړو له لاسه له خپلې کورنۍ سره ډهلي ته را مهاجر شوی يم، دارميت سنگ په وينا، د کابل ښار په زړه (پروان کارته) کې يې لوکس او لوی کور دی همدلته لوی دوکان او په خوست کې يې ډېره ځمکه درلوده خو مجاهد ډوله ټوپکيانو ترې هرڅه واخستل، ارميت زما په ليدلو دېر خوبس شو خپل کوچني دوکان ته يې بوتللم مېرمن ته مې يې پنا ځای برابر کړ راته يې وويل چې په خپل افغانيت وياړي، اوس هم له افغانستان سره مينه لري، افغاني چينلونه ويني او زه يې هم په افغاني تلو پزبونو کې ليدلی او د حق پر ويلو خونې کړی يم، راته يې

وويل چې پوهېږم د افغانستان مسلمانان ددوی له لاسه خواره نه  
خوري خوزه به تاسو ته تازه مېوه را وړم خودا چې ماته د خپلې مېرمن  
طبیعت معلوم وو نو منع مې کړه.

ارمیت سنگ راته دهند د بازار د نرخونو عمومي طبیعت تشریح  
کړ دده دې تشریح د ممبې په شمول دهند په هغو نهو بنارونو کې  
چې ما ولیدل راته ډېره ګټه وکړه.

## گل می په لاس درته ولاړیم ....

دقونییې د بنسارد څنډې د اهوټل ډپرپاک وو بڼه تشنابونه او کوچنی مسجد یې درلود د سرک بلې غاړې ته باغ او پټی وو د سرک لمن غاټولو تکه سره اړولې وه، ما د تور غونډۍ، د سروبی د سرچینو، مزار او آن د پاکستان په څو پارکونو کې غاټول لیدلي وو خو دومره غټه پاڼه مې یې هېچېرې هم نه وه لیدلې. په را شکولو کې یې زړ نازړه وم له یوې خوا مې خوبسېدل چې ویې شکوم او له نورو بانجاني، گلابي او شنو گلانو سره یو ځای ترې غنچه جوړه کړم او دکورټۍ په پاس جیب کې یې کېږدم له بلې خوا وېرېدم چې د نړۍ د هر گوټ دا اوسېدونکې به خاندې چې افغانان د گلانو د بنسمنان دي او په بوتی کې هم گل نه پرېږدي، دې اندروني کشمکش او جذب او دفعې څو شېبې دوام وکړ بالاخره له دې گلانو تش لاس تلل مې ونشو زغملي او له رنگارنگ گلانو مې چې غاټول پکې ډېروو یوه غنچه جوړه او له ځان سره واخسته کله چې له سرک څخه بېرته هوټل ته را وگرځېدم او د هوټل په برنډه کې ناستو زما ملگرو او نورو سیلانیانو ولیدم نو لومړی څو تنه راغلل یواځې زما او له ماسره د کېدی انځورونه یې واخستل او وورسته تقریباً ټول راغلل هغوی هم

ي له ماسره يواځي يواځي او له ماسره گډ ډله ييز انځورونه  
واخستل. زما سپينې جامې او تور واسکت ډ پتلونونو او دريشيو  
ترمنځ نوى شى برېښېده او ترکانو، اروپايانو، امريکايانو... ډ پر  
خوښول، څو تنو راته وويل چې ته په رښتيا هم شاعر يې ځکه چې له  
طبيعت او گلانو سره دې مينه ده يو تن له ماسره گډ څو انځوره  
واخستل ويل يې چې دا ډول جامې يې په تلوپزيون کې ډ پرې ليدلي  
دي خو دهغه باور دا و چې گوندي دا جامې به دهنديانو يا  
پاکستانيانو وي، دا غنچه مې قونبې ته هم يو وره او هلته مې هم دوه  
ورځې له او بوډک گيلاس کې ايښې وه له انځورونو چې فارغ شونو  
استاد قويم راته وويل (تو زود بيا که او دختر... را بریت نشان بتم تو  
بين که او ده قات گلها بايک ادم ترکی چې بی حجاب و با چی مود  
عشقی ششته است) مور ډواړه په ناگهانه حال کې دهغوى خواته  
ورغللو و مولى ل چې سيمين په چمن کې په داسې حال کې چې  
دواړه پښې يې غځولي او ترزنگونو لوڅې وي او وېښته يې پراوړو  
راځړولي و و له ترکي سره راز ونياز کوي کله کله و خاندي او پر هغه د  
مينې وار کوي دې حالت ماته هم زور راځي خو په ترکي چاپېريال کې  
موڅه نشول کولى.

قضا ماسپښين له قره مان څخه روان او مازيگر قونبې ته ورسېدو  
بيا مو هم د نورو ورځو په څېر پر مولنا او دهغه پر فن هر اړخيز يونيم  
ساعته بحث وکړ دهوتل ډوډى هم ډېره قېمته وه او مور ويل چې د

قونبې ښار به هم په خپل طبيعت وگورو نو ما او استاد قويم وټاکله چې ما سخوتن به ډوډۍ ته بهر څوزه په ټاکلي وخت لابي ته رابښکته شوم ، استاد قويم له ما مخکې رابښکته شوی و او د مار په څېر نا ارامه اخوا دېخوا گرځېده ما ترې وپوښتل چې سيمين او فرخنده نه دي رغلي؟ ما لا پوښتنه نه وه پوره کړي چې ده شکايت پيل کړ (ولله حيثيت ماره به زمين زد ، تمام افغانا را شرماند او دختر خو کی امو ترکی رفت خدا خبر کجا بردش) زه هم خفه شوم راته يې وويل څه چې زه او ته دوه په دوه لار شو پلي د مولنای روم د مزار له لارې بازار ته روان شو په يو هوټل کې مو د چوپان کباب ته ورته کباب او وريجو فرمايش ورکړ له سوپ ، سلا د ، چکني او پېپسي سره يې د هر تن په سر رانه ۲۰ ليرې واخستې داشپه د قونبې هوا ډېره خوږه وه تر ډېره په بازار کې وگرځېدو ، څه سودا مو هم وکړه خو مهمه موڅه مو درخونو معلومول و. يوې لويې مغازې ته ننوتلو د اوږو او غوړيو په شمول د ژوند د اړتيا وړ ټول شيان پکې موندل کېدل ، په يو کونج کې يې تازه سابه او تازه ميوې هم په يخچالونو کې او هم په پلاستيکونو کې تيار بند ايښي وو.

خراب کېفېته منې په دوه او ښې منې په اته ليرې ، خرابې کېلې په يوه او ښې کېلې په پنځه ليرې ، ښه انگور كيلو په لس ليرې هغه بسکېټ چې په کابل کې شل افغانۍ بيه لري هلته په دوه ليرې (۱۷۴ افغانۍ) و مور له ځان سره کېلې او منې را واخستي او نا وخته

هوٽل ته را روان شو، چي هوٽل ته را غلو نويه رسپشن کي مود  
سيمين پوښتنه وکړه خو هغه نه وه راغلي.

استاد قويم راته وويل چي ته ويده شه او زه همدلته لابي کي کښم  
او گورم چي سيمين کله راځي ما ورته وويل چي استاد ه څه يي کوي  
څه ويده شه خو هغه راته وويل چي دي..... او د لوده لور رانه خوب  
تښتولي دي. هغه پاتي شو او زه لاړم.

## نورو ته نوی ماته تکرار کلی

له مهالو پش سره سم دمی په شپږمه سهار نهه بجې په دوو موټرو کې د قونیې ښار سهیل ختیځ کې د سیلی په نوم یو داسې کلی ته لاړو چې لاهم هرڅه پکې زاړه وو زور کلی، زاړه دوکانونه، زړه کلا، زور حمام... لومړی کلیساته ورغللو دا کلی له قونیې څخه لس کېلو متره لېرې پروت دی تاریخپوهان وایي چې ددې کلی او سپدونکي ډبر غریبان وو عبادت یې په یوه کوچنۍ خامه او تیاره کلیسا کې کاوه او دیو، پاچا چې دامهال یې راڅخه نوم هېر شو مور په ځان نذر منلی و چې که دا کار یې وشو نو یوه لویه او ښکلې کلیسا به جوړوي کله چې دهغې کار الله جل جلاله وکړ نو هغې ته وویل شو چې په دې کلی کې عیسیان ډېر دي خو کلیسا یې کوچنۍ او خرابه ده او هغې هم همدلته یوه لویه او ښکلې کلیسا جوړه کړه.

دې کلیسا کې د ښکلیو انجونو او تنکیو هلکانو میناتورې، ونې، گلان، رسم شوي وو مور د لته انځورونه هم واخستل، سیمین ته چې سور خادر، او تورې عینکې یې پر غاړه، توره درېشې یې اغوستې او پوره د بالیو د اداکارانو ستایل یې جوړ کړی و طاقت

ورنغی د کلیسا خواته لورې ته وختله او فارسي شعريې دیکلمه کړې،  
ملگرو يې ویدويې او ساده عکاسي وکړه.

له کلیسا وروسته یو لوی کلالی انټیک پلورنځي ته ورغللو دلته  
ډول ډول رنگه خټین لوبښي جوړ شوي او پلورل کېدل، دلته یو  
کوچنی موزیم او یو زور حمام هم وو.

حمام ډېر تود و چې ورننوتلم نو یوتن پرسپین مرمرین تخت پروت  
واویو کیسه مال هلک کیسه کاوه.

دهغې لورې لاندې چې سیمین پرې د شعر دیکلمې ته ورختلې وه  
درې مغارې (سوري) و.

لاندې کلي ته ورنسکته شو داکلی ټول زور او وروسته پاتې دی،  
کورونه یې خام او خټین و لکه دافغانستان دنورستان کورونه، لرگي  
پکې ډېر کارېدلي وو نورو بهرنیانو ته ډېر په زړه پورې وو، خو ما  
ورسره دلچسپي نلرله کیلي له ما، زما ددلچسپي د نشتون عوامل و  
پوښتل ما ورته وویل چې زموږ وطن همدا اوس هم همدا ډول دی.  
کلیوالي کورونه موهمدا نن هم همدا سې دي ما ته دحیرانتیا وړ او  
نوی څه پکې نشته.

دلته دکلي دمخ پر لوی سړک کار روان و سړک یې له تیگو جوړ او  
بیایې پرې قیر اچاوه ما په پاکستان کې ډېر لیدلي وو چې مزدورانو



به دهمدوی په خپر دسرک جوړولو لپاره پر سرک د غرونو تیځې په چکش ماتولې. دوی هم همدا کار کاوه.

اوس د تیځو ماتولو ماشینونو د اکار اسانه کړی دی خو د ترکیبې حکومت بنایې خپل ولس ته کار موندلو په خاطر د اکار کړی وي.

د کلي مخ ته په کوڅو کې مې په ساده جامو کې خو تنه و سلوال ولیدل حیران شوم خو حیرانتیا مې هغه وخت زیاته شوه چې په یو کاماز ډوله موټر کې مې له شلو ډېر کلاشنکوفونه، راکټونه، چانټې او نور نظامي وسایل ولیدل ما ویل داسیمه چې د افغانستان په خېر وروسته پاتې ده لکه چې هماغسې یاغستان هم دی خو څوگامه وړاندې مې په رسمي یونیفورم کې پولیس ولیدل وروړاندې شوم گورم چې فلمي اداکاران درگرده د فلم صحنې ډکوي یا په بله وینا د فلم ډکولو لپاره شوټنگ کوي، په دوی کې یوه تکه سپینه بڼکلې پیغله هم وه ټولو لوبغاړو تورې جامې اغوستې وې.

همدلته یو کوچنی پارک هم و په پارک کې د یوې قهوه خانې مخ ته د لرگي په بڼکلیو او طبعي بڼکلا لرونکیو څوکیو کېناستو، ماد شوټنگ ننداره پیل کړه خو د حیرانتیا خبره دا وه چې ترکان ددې شوټنگ په کیسه کې هم نه وو، نه دې بڼکلې هنرمندې او اکتورې ته چاڅیر څیر او د خریدار په سترگه کتل.

چاله قهوه خانې څخه شراب ، چا بېر ، چا ایسکریم راوغوښت خو  
ما تور چای ځکه راوغوښت چې شین نه و ، پیاله یې ایله یو غټ غرپ  
کېده خو بیه یې دوه لیرې وه.

ما کرسټو فرته په توکه وویل چې یاته په همدې پیالې پنځوس  
پیالې چای یا بیرو څښه پیسې یې زه ورکوم او یا زه شپېته پیالې  
چای څښم پیسې یې ته ورکړه هغه په خدا شوو یې ویل یآره دا یو کار  
هم نه کوم له تاسو افغانانو شک نشته ، په همدې توکو بوخت وو چې  
د فرخندې ډېره نا تراشه په لوړ غر او زړه بوگنوونکې خدا مو  
واورېده لومړی خو ټول وار خطا شوو چې څه وشول وورسته پوه شو  
چې دا خو فرخنده ده مور ټول حیران وو او فرخنده او سیمین له خدا  
په چمن کې لوغړېدلې ماته ډېره غصه راغلله خو څه مو کړي وای.

## ...تامریدی شمس تبریزی نشد

له دې ځایه څه کم دولس بجې د مشهور عابد، شاعر، صوفي او عارف او د حضرت مولنای روم د استاد شمس الدین تبریزی چې په شمس تبریز مشهور دی مزار ته ورغللو.

د شمس تبریز او له مولینا سره دهغه د اړیکو په اړه مې د ابیت  
د پرېخوا اورېدلی و

هیچ کس زپیش خود چیزی نشد

هیچ خنجر اهنی تیزی نشد

هیچ مولینا نشد مولای روم

تامریدی شمس تبریزی نشد

د مولینا د مرشد شمس تبریز زیارت د قونیې ښار په منع کې په یوه لوی تک شنه پارک کې چې په شنو ونو پوښلی دی پروت دی.

زيارت د پارک شمال ته واقع دی، بنسکلی دروازه لري او گرانبيه غالی پکې غورېدلې کله چې له يوې دروازې ننوځې نو لومړي مسجد مخته راځي چې ډېر بنسکلی جوړ شوې په ځانگړې توگه محراب يې ډېر بڼه بنسکاري د مسجد دننه جنوب ختيځ اړخ کې پاس زينه ختلي ده مورځو پاس ونه ختلو خو بنسکاري ډېرې پاس خونې او د مسجد دننه اړخ ته راوتلې برنډه وه هماغسې لکه دکابل د لويې جرگې په خېمه کې چې دننه جوړ شوې همدلته پاس د بنسکلو لپاره بېل مسجد هم دی خو زموږ بنسکينه ملگرو هېچا پکې لمونځ ونکړ، دننه پر لوی سکرين چې په برېښنا روښانه کېده د تودوځې درجه، وخت، د جمعې او د پنځه وختونو د لمونځ وخت ښودل کېده، امنيتي کامرې لگېدلې دي همدلته دننه مسجد کې شمال خواته په يوه چوتره د مولنا شمس الدين تبريز زيارت دی.

پر زيارت توره او شنه گرانبيه ټوټه چې ايتونه پرې ليکلي غورېدلې ده، پر زيارت د زيارت کوونکيو بيرو بار ډېروو ځوانې او زړې، ځوانان او سپين ږيري ترې راتاو و. د افغانستان په څېر خرافات پکې ځکه نه ليدل کېږي چې د قبر دوه خواوو ته د پوال دی او له دوه خواوو يې کتاره تاوه ده او څوک قبر ته نږدې نشي ورتللی.

د مسجد گرانبيه او رنگينې غالی انسان هڅوي چې خورکعته لمونځ پرې وکړي ما هم خورکعته نفل وکړل لا دلمانځه مکروه وخت

داخل شوی نه و، د مسجد په محراب، منبر، زینو او د مزار ترڅنګ مو ګڼ عکسونه واخستل.

کله چې مزار ته ننوتلو نو سیمین، فرخندی، ژیلا، شغلي نامسلماني کېلي، بیناشاه زبیاہ ټولو ځادرونه پر سر کړل.

تاریخپوهان دانه مني چې ګوندي همدا دې د شمس تبریز یقیني، زیارت وي ځکه چې، هغه دخپل شاګرد (مولنای روم) د شاګردانو له لاسه وتښتېد او تر پایه یې د مړي ژوندي درک ونه لګېده.

غرمه مو هوټل ته راوړله دلته مې په فیسبوک او وېبپاڼو کې دافغانسان اړوند خبرونه ولیدل.

له معمول سره سم نن هم له دوه تر څلور نیمو بجو خپلمنځي مباحثه روانه وه مازیګر مو له هوټل سره حساب تصفیه کړ خو کله چې یې بیل راګرځو د خونو کرایه او خدمات یې تر هغه څه لوړ حساب کړي چې موږ ته په جدول کې لیکل شوي وو د هوټل یوه شپه شاوخوا دوه سوه ډالر، په دې توګه مو له وړاندوینې څخه درې سوه ډالره هوټل ته زیات ورکړل.

دخونې تسلیمۍ ته یې یوه بنکلي انجلی را ولېږله هغې خونه چک کوله او زه د اوداسه لپاره تشناب ته ننوتلم، ددوازي د تړلو اړتیا نه وه ځکه ما هم ونه تړله. مامې لاسونه وینځل چې انجلی هم تشناب ته راننوتله، له حرکتو او پرمخ د خجالت له نښو یې بنکاریده

چې موخه يې څه ده زه هم خو شپې د کشمکش په کمند کې ونستلم د  
غني خان شعر مې ذهن ته ودرېد دا پرېکړه سخته وه چې غوث او که  
هجرا شم.

(لېونی وايي واللہ چې ياخو غوث يې يا هجرا)

## دوشیهر پر لور

له مهالوېش سره سم دمی په ۲مه مازيگر پاو کم شپږ بجې له قونبې څخه نوشیهر ته چې د قونبې شمال ته شاوخوا ۴۵۰ کيلومتره لېرې پروت دی روان شو، د قونبې له بنکلي بنار سره مو خدای پاماني وکړه له بناره بهر خو سترې سترې فابريکې پر مخ راغللې نوشیهر ته غځېدلې دو طرفه سړک پوخ وو خو داسې بنکاري چې زور شوی ونوځکه پرې بيا له سره ډبل قير اچول پيل شوي وو. هلته نه فاسد حکومت شته دی، نه قرار داد پنځه شپږ لاسه خرڅېږي چې د سړک لپاره ورته له غوا څخه لکۍ پاتې شي. کارونه يې پاخه وو نه په سړک کې کندي وې او نه جمپونه، نه د جلال اباد -- کابل او نه د خوست -- گردېز د سړک په څېر قير تېنېدلې او په منځ يې جرونه و. د لار ډېره برخه د بنته وه خو په للمي غنمو پوښلي ډېر ځايونه او پټي په پایپونو خړو بېدل .

د هر کور لپاسه د لمريزي برېښنا تختې ليدل کېدلې، هلته برېښنا ډېره وه خو وړيا برېښنا د بيې د برېښنا له سپما سره مرسته کوي، کله چې له قونبې څخه ووتلو نو انقري خواته پر تللي سړک دې بنارته وکتورونه ليدل کېدل. د سړک دواړه خواوې گڼو گلانو پوښلې وې. گلان دومره گڼ دي لکه چې کرل شوي وي ملگري مو څوک ويده دي

او څوک یو له بل سره گپ لگوي فرخنده زما او استاد قويم سره په موټر کې کېناسته خو سيمين دبل موټر په وروستي سټ کې له محسن سره کېناسته او خپل راز و نیاز يې پيل کړ.

محسن اصلاً ایرانی و خو په مکزيکو کې او سپده ، عمر به يې پنځوس کاله وو خو د شرابو دو مره معتاد وو چې بوتل به يې له ځان سره گرځاوه غابونه يې تور او بنټي او رنگ يې د پوډري وو ويل يې چې کورنۍ يې په ايران کې ده يوه مکزيکۍ مېرمن يې وه هغه هم ترې تللې ده او اوس په مکزيکو کې يواځې او سپري خپله يې ويل چې ايران ته هم تللی نشي ځکه چې خپله عقیده او دين يې بدل کړي او بې خدا دی ، ما ورسره ډېر بحث وکړ خو ده پر فلسفي (اسلام) تکیه کوله يوه ورځ د مباحثې پر وخت زه ورته متوجه په دوه ساعتو کې يې درې بوتله تش کړل ده به ورته اب شينگولی ويلي ، ایرانی شعله او ژيلا ډېر لوخ وو دوی هم په غرب کې او سپدل ، خوله ايران څخه راغلي دوه تنه د پوهنتون استادان ښه مسلمانان او درانه خلک وو.

پر لاره مو موټر مازيگر د لمانځه لپاره و دراوه دلته يو پمپ و تر څنگ يې کوچنی مسجد او شاته يې لويه مغازه وه چې ډېر ضرور او نا ضرور شيان پکې موندل کېدل . پراخ او پاک تشنابونه بيا ددې لويې مغازې تر شاه وو د اوداسه لپاره بل ځای نه و مجبور شوم چې آن د چهاراندام لپاره هم يوه ليره ورکړم.



پرلاره مو خو حایه کوچیان هم ولیدل خود افغانستان د کوچیانو  
په خپر خپرن نه ، بلکې پاک د هریوه د کېردی ترڅنگ به یو کاماز ته  
ورته مو تیر ولاړو .

پرلاره یو کوچنی ، خو پر لور پیورو ودانیو بنسکلی بازار مخ ته  
راغی ، همدلته د نو شهر او انقري لارې بېلې شوې وې مور باید ۷۵  
کېلو متره شرق ته تللي وای خو انقري ته شمال خواته سرک تللی و .

## نوشیهر

د انبار ترکیبې په مرکزي سیمو کې واقع ده، وچه او سره هوالري نفوس یې په ۲۰۰۰ ز کې شاوخوا ۳۰۹۱۱۴ تنه وو پراخوالی یې ۵۴۲۷ کیلو متره مربع دی.

مشهور بنسار گوتی یې اجي گول، اورانوس، درینکو، گل سهیر، حاجي بکتلش، کوزاک یې او ارگوپ نومېري کپاودوکیا یا د ترکیبې تر ټولو مشهور تاریخي سیمه هم په نوشهیر کې واقع ده په حقیقت کې کپاودوکیا د نوشهیر تر ټولو مهم بنسار دی.

ماسخوتن د نوشهر بنکلي او لوی بنسار ته ورننوتلو بنسار په زېرو رنیاگانو زرینه بڼه درلوده لوړې او اسمانڅکې یې درلودې خو موږ د بنسار ختیځ ته له ۲۰ کیلو مترو ډېر لارو، هلته په غونډیو کې جوړو کلیو کې هوټلونه جوړ شوي و زموږ نور ملگري یې همدلته په یوهوټل کې بنکته کرل خو زما، استاد قویم، فرخندی او سیمین لپاره بل ځای په پام کې نیول شوی و.

زموږ ډېر ملگري همدلته په الڪپ يوې كېف هوټل كې، آتنه په سیرین هوټل كې او موږ تر دوی يوولس كېلومتره لېږي د كپادوكيا سيمې په ډيلك كايا هوټل كې ځای پر ځای كړل شوو.

كله چې زموږ ملگرو ته په الڪپ يوې كېف هوټل كې ددوی خونې وربښودل كېدلې نو ما هم وغوښتل چې دا هوټل ووينم، ديوې خونې دروازه پرانيستې وه ما هم بېرته كړه او سر مې ورننوېست گورم چې مخامخ پر تخت يوه انجلۍ له يوسينه بند او يونيكر سره لوڅه پرته ده او كتاب يې مخ ته نيولی وو هغې هم كتاب بند كړ پرته له دې چې په غوسه شي يا كوم غبرگون وښيي را ويې كتل ما ترې په انگليسي بخښنه وغوښتنه او دروازه مې بنده كړه.

كله چې هوټل ته راوړسېدو نو سيمين په محسن پسې ډېره نا ارامه وه ما ورته له طنزه وويل چې خفه كېږه مه، يوه ټكسي ونيسه او بېرته محسن ته ورشه، خو هغه پوهېده چې يو خو تېر ماسخوتن دی بل په ښار كې نابلدي، هلته د ټكسي نشتون، د تركيې قېمتي او... د هغې پر وړاندې پر تې ستونزې وې.

دا هوټل هم د غونډۍ په تراشلو د غونډۍ منع كې جوړ شوی و. د هوټل ديوالونه چت او نور له خښتو او تيگو جوړ نه و، بلكې غونډۍ تراشل شوې وه، نلدا واني، د بربښنا او انټرنېټ مزي غځېدلي و خو رنگ يې طبعي و، دانټرنېټ په شمول هره اسانتيا پكې وه.

دلته هم دهرکلي په خانگه گې يوه تنکۍ ترکۍ پېغله چې زما په خپر کمه کمه په انگلسي پوهېده ناسته وه. مور ته لادمخه خونې ريزرف شوې وې، دې انجلۍ چابيانې راواخستې له مور سره روانه شوه هرچاته يې دهغه خونه وروښوده. بيکونه راسره دهوتل مستخدم تر خونو ويورل.

کله چې دې ترکۍ د يخچال د خښاک اونور خوراکي توکي را ښودل نو په توکه مې ورته وويل چې گوره الکولي راباندې ونه خښې، چې بيا به مې کنترول کولی نشې، تاسو پوهېږئ چې دا مهال به زما د زړه ضربان خو و، دا هوتل د نوشهرې ښار بهر ۲۰ کيلو متره لېرې، په يوه کلي کې جوړ شوی و خو ددې کلي کوخې هم لويې او پخې وې، ددې انجلۍ له وتلو وروسته مې څه موده په سکايپ او فيسبوک کې له دوستانو سره اړيکې ونيولې د افغانستان له حالاتو مې ځان خبر کړ، وروسته ډوډۍ ته لاړم په خوړنځي کې د بوفې سېستم و هرڅه پرېمانه ول، کله چې له خوړنځي څخه را ووتلم نو د موسيقۍ غږ مې واورېد، لږ وړاندې د، کوچني ميدان مخ ته بيرو بار وو چې ورغلم نو د خوړنځي د دروازي په سريې په لوی خط ليکلي و (نايت کلب) Night club دننه مې سرورښکاره کړ، بد حال و، ناست خلک کم او خوځېدونکي ډېر و هرې انجلۍ يو بېچاره هلک له لاسه نيولی او له ځان سره يې تاواوه. د سگرتو او شرابو بوی هم په سري سړگرځاوه.

الحمد لله چې الله جل جلاله د لمانځه ادا کولو توفیق راکړی د شپې چې هر څومره نا وخته څملم خو چې سهار د لمانځه وخت شي نو د ذهن الهي او فطري کمپیوټر مې را پیاڅوي ، د دې کمپیوټر زنگ تر هغې اورم چې ترڅو مې لمونځ نه وي کړی.

سحراوه نیمې بجې بیا خوړنځي ته لارم کوم ۴۰-۵۰ ډوله خوراکی توکي ایښي و.

د خوړنځي مخ ته ښکلې او پراخه مرمرینه برنډه وه ، لمړې پرښه لگېده ، مېزونه او څوکی پرېمانه وې ، ښه منظره هم برېښېده قاب مې هملته وېوړ شو دقیقې وروسته سیمین هم خرامانه راروانه وه ، هغه هم همدلته زما ترڅنگ کېناسته ، کیسې مو سره وکړې ، له ډوډۍ وروسته د هوټل پر لیدلو بوخت شوو ، دریم پور ته چې وختلو گورو لوی حوض دی شاو خواته یې ښځې او سړي په یو ښکر او سینه بند کې لمر ته پراته دي د حوض شا وخوا یو ډول له رېر جوړې شوې څوکی وې چې انسان پکې تکیه هم کولی شي او ځملاستلی هم شي.

دلته لمر ته تړو اروپایانو ځانته لمر ورکاوه او استاد قویم لکه شاهین ترې دورې وهي استاد قویم ته مې هغه د خوشال بابا بیت ووايه:

زه خوشال په سپینه رېره په عذاب یم  
خدای خبر چې د ځوانانو به څه حال وي

## کېدو کيا که د فطرت کرشمه؟

نهه بچي مو له کوربنو سره بهرته د وتلو ژمنه وه هغوی هم په وخت را ورسېدل او په يو کاستير او يوه مرسدیز موټر کې روان شو، په کمرونو او غونډيو کې نښه وړاندې لارو موټر د يو تور سرک په خوا کې د غونډيو تر څنګ د يو پراخ ميدان څنګ ته ودرېد، له شلو ډېرو نور لوی او کوچني موټر هم ولاړ او سيلانيان په غونډيو وپشل شوي وو دلته له يوه کلي څخه موزيم جوړ شوی، ټکټونه يې راته واخستل دننه د قبل الميلا د تمدن نښې اوس هم پرېمانه وي پر تراشل شويو غونډيو کې کورونه، حمامونه، بيت الخلاوې، پېژندل کېدلې، کوربنو راته تشرېحات راکول، دننه سمخه کې څو خونې وې په دې خونو کې دننه په توږل شوې غونډۍ کې الماری جوړې وې، د خونې دننه له توږل شوې ځمکې د ډوډۍ خوړلو مېز او شاو خوا يې له توږل شوې ځمکې څو کې جوړې شوې وې.

د خوب خونې، خوړنځۍ، پخلنځۍ، بېل بېل و.

معبدونه يې جدا او په لاس جوړ شوي خدايان يې هم ايښي و ددوی دود داسې و چې خپل مړي ته به يې په خپله لويه خونه کې لحد ته ورته ځای جوړ کړ او بې له دې چې خاورې پرې واړوي مړی به يې

پکې کېښود د مړو لپاره کومه ځانگړې هديره نه وه په يوه خونه کې په همداسې لحد کې اوس هم د يو مړي اسکلت ايبسې و خو ټول لحد په شيشه پوښلی و انځور اخستل يې هم منع و.

داکلی يا ښار په پراخه سيمه کې جوړ و د دښمن د مقابلې لپاره لوړ لوړ برجونه تورل شوي او له برج څخه هره خوا د غشو ويشتلو سوري وپستل شوي و سم لکه په شينووارو، باره، تيراه، علي مسجد او نورو پښتني قبایلي سيمو کې زموږ د پښتنو د کلاگانو برجونه.

زه چې دخپلو پښتنو دا برجونه وينم نو افسوس کوم چې موږ اوس هم له ميلاد څخه پنځه سوه کاله پخوانی ژوند لرو آن له هغه وخته هم وروسته يو، دهغوی پخلنځي، خوړنځي د خوب او ناستې خونې هماغه وخت هم بېلې وې خو موږ او سهم په يوه خونه کې دا هرڅه کوو. آن اوس هم څاروي راسره په يوه خونه کې تړو.

دلته دافغانستان د باميانو د بتانو په څېر په غرونو کې له لسو ډېر بتان دی خو د باميانو د بتانو په څېر ستر او لوی نه، دلته هم اوس دبت عبادت نه کېږي، څوک ورته په کرکه او سپکه هم نه گوري، دلته بت د ښمن نه گڼل کېږي، نجس شی ندی، د وېشتلو لپاره يو کنډک نه ورځي هاوانونه ورته نه نصبېږي، توغندي پرې نه توغول کېږي، له ويشتلو او نړولو وروسته يې سل غوايان نه خيراتېږي، نړول يې ديني ضرورت نه معرفي کېږي، بلکې د عثمانی خلافت او ديني مرجعيت په پلازمينه کې يې درناوی کېږي، ساتلو ته يې کنډکونه او

خدمت ته يې متخصصين او لرغونپوهان گومارل کېږي ، د قوم او ملت تاريخ او هويت پرې پېژندل کېږي ، د کلتوري شتمنۍ او اشارو په سترگه ورته کتل کېږي ، ډالر پرې گټل کېږي ، سيلانيان ورته راغونښتل کېږي زمينې ورته برابرېږي مورې هم مسلمانان يو او هغوی هم ، مورې ته اسلام تر هغوی وروسته راغلی ، ترکیه اته سوه کاله د اسلامي خلافت پلازمينه وه ، د روم او قسطنطنيې تاريخ او اسلام ته خدمت د اسلام د تاريخ زرينې وړانگې دي .

دمسلمانانو لخوا ، داوسني استانبول دفتحې زيری خپله قرآن ورکړی (غلبت الروم ...) او دقرآن يو سورت د روم (اوسني استانبول) په نوم دی .

دلته هم د نا امنۍ اندېښنې وې ، د ننوتلو دروازه کې کمپيوټري تلاشي کېدلې ټکت راته کوربنو وکړ نو ځکه يې له بيې خبر نشو .

له راوتلو وروسته بهر له دروازې سره ملگرو ته منتظروم چې يو چا راباندې په فارسي غږ وکړ ويل يې وطنداره افغان يې ، ماوويل هو ، دهغه ښکلې دريشي پرتن وه ، ښکلې ځوانه ښځه هم ورسره وه له خبرو يې پوه شوم چې هغه هم افغان او دکابل پخوانی او اوس د انقرې اوسېدونکی او دلته سياحت ته راغلی و ، يوه شېبه مو خبرې وکړې دخپل هېواد په ملي جامو (کميس ، پرتوگ او واسکت) يې ډېر وستايلم له څوانجونو سره يو پاکستانی پنجابي هم را پيدا شو له هغه سره مو هم لنډ بندار وکړ له دوی سره مو گډ انځورونه



و وپستل، سرک ته چې را ووتلو ځينې خلک يوې لوړې غونډۍ ته ختل زه هم ورغللم غونډۍ ته ختلو سترې کړم خو نو د شهرې ټول بسار او کپادوکيا ترې بنکارېدل.

لاندې مو ملگري پوره شوي و. د کراچۍ او سپدونکې ۳۲ کلنې، چاغې او غنمرنگې پېغلې بيناشا راته غږ وکړ چې ورغللم، هغې مخکې تر مخکې زببا پوهه کړې وه لومړۍ يې له لاسه ونيولم وروسته يې له غاړې راته لاس تاو کړ او زيبا مو انځورونه وپستل ما ځان خوشې کاوه خو هغې نه پرېښودلم، انځورونه گډوډ راغلل خو ويې وپستل، بيناشاه په ټوکو راته وويل چې له بنځو دومره وېره هم پکار نده، څومره چې ته کوي، مورځو ادم خواره نه يو.

زببا سپينه، ښکلې او نرۍ ځوانه ښځه وه ويل يې مور يې دکابل د پغمان او پلار يې دهند د اترا پردېش او سپدونکې او داخپله د امريکا او سپدونکې او دامريکا تبعه ده، زمور د کوربنو له ډلې وه دلته گرځنده انځورگران هم و، له اوبنانو سره هم انځورونه اخستل کېدل.

کوچني هوتلونو، کانتينونه، دانځورگرۍ دوکانونه، پرېمانه و.

زه همدلته گرځېدل چې يوې پېغلوتې ترکۍ راته يو سپين قاب را وړاندې کړ د قاب په منځ کې زما انځور چاپ شوی او شا خوا ترې ډېره ښکلې ميناتورې وه په قاب کې د خپل انځور په ليدو خوښ هم

شوم او حيران هم، ترکی راته وویل چې لس لیري راکړه او قاب واخله، ماورته پنځلس لیري ورکړې خو ورته مې وویل چې دا انځور موله کومه کړې، اولته مو څنگه چاپ کړې هغې وویل همدا لس دقیقې وړاندې مې دلته ستا انځور واخست او یو کانټینر ته ورته دکان ته یې اشاره وکړه دلته مو چاپ کړ. وروسته پوه شوم چې دوی د هر سیلاني چې ددوی زړه پرې او به څنډې او باور لري چې پیسې یې ورکوي انځور په ناپامۍ کې وباسي. هلته یې په قاب او کاسه کې ورته چاپ کړي بیا یې ورپسې وروړي او لس لیري ترې غواړي ډېر خلک له شرمه هم پیسې ورکوي. موږ هلته ډېر ولاړ وو ځینو لاداپیسې نه ورکولې داستاد قویم عکس یې هم راوړ هغه ترې قاب نه اخست، ماورته ویل استاده دا کمې پیسې دي شرم دی وریې کړه، هغه لومړی پنځه بیا اته لیري ورته ونيوې خوزه ورپسې شوم ماویل بیا به افغانانو پورې خاندی، استاد قویم بخیل سړی هم نه و څوځله چې په قونیه کې له ماسره هوټل ته تللی و نو آن کار سونانو ته به یې هم ترپنځو لیرو ورکولې، دلته یې انکار ته زه بېخي حيران شوم.

د کپادوکیا پخوانی نوم کاپادوسیه ده چې د بنکلیو آسونو د ځمکې معنا لري دا سیمه د ترکیې په مرکزي سیمو کې ده او د اور شیندنو او د جیو لوجیکي تغییراتو د پاتې شونو، د تورې بحیرې سویلي سواحلو ته د نږدیکت له امله ډېره مشهوره او د سیلانیانو د

پام وړ ده همدې درې مواصفتو کېدو کيا ته عجيبه، بې بېلگې  
، هينسوونکې، بېکلې او زړه را بښکونکې ځانگړنه ورکړې ده.

د اښار د طبيعت او تاريخ د ادغام او همغږۍ بې بېلگې نمونه ده  
او له تيگو او **خسرو** څخه د جوړو شويو درې ښارونو څخه يو ښار دی  
چې په ۱۹۸۵ زېږديز کال د يونسکو لخوا هم د يو نړيوال معتبر  
کلتوري ميراث په توگه وپېژندل شو د تاريخپوهانو په اند دا غونډۍ  
لسگونه زره کاله وړاندې د اور شيندلو د اوبو، هوا او گازاتو د  
جيو لوجيکي تغييراتو له امله جوړه شوې ده.

د طبيعت او تاريخ د تلفيق دا کرشمه، مخروطي، ستنو، تېرې او  
اوږدې نوکې چترۍ او پر سر خولۍ ته ورته بڼې لري

د تاريخ پوهانو په وينا، په دې سيمو کې اور شيندنې او فوران  
بې د (يوسين) په دوره کې او يا ميليونه کاله وړاندې کله چې ددې  
اور شيندنې ويلي شوي او نتايج د نيو جين سيندگوتي ته ولوېدل  
، دلته دلجيس، حسن داغ، او گوللو، داغ غرونه د اور شيندنو مهمې  
نقطې وې، چې د پيريانو په دودکش مشهورې دي، په کپا دوکيا کې  
ژوند له قبل التاريخ (له تاريخ څخه وړاندې پير) څخه پيل شوی دی  
انسانانو په همدې دودکشونو کې ژوند پيل کړ دا ځايونه يې وټولل  
، برابر يې کړل او استوگنې ته يې چمتو کړل.

پخوا، اکسارامی نوشهیر، نیغده، قیصری او کیردو نتهیو  
ولایتونه ټول د کپادوکیا اړوند وو.

د کپادوکیا د ډبرلیکونو څېړونکیو، داسې کودوړي موندلي چې  
په مېخي خط پرې مالي مقررات د گټې اندازه د ودانیو او تجارت  
مقررات لیکل شوي.

هاتیان، هتیتیان، فریجیان، ایرانیان، رومیان، ابیزاسیان،  
سلجوقیان او عثمانیان ټول د کپادوکیا د جادوگرې بنکلا مجذوبان  
شول او خپلې نښې یې هم ورسره یو ځای کړې، کپادوکیا د بېلابېلو  
ادیانو، عقیدو، فلسفو او مذاهبو د ټکو او د یو بل تراغېزلاندې را  
وستلو سیمه ده.

ویل کېږي چې دلته زرگونه، مساجد او کلیساگانې شته خو  
کلیساگانې اوس نه کارول کېږي.

دلته هندویزم، بوداییزم، زردشتیزم، یهودیت او عیسویت او  
اسلام ټولو ژوند کړی دی.

په خټینو لوبنو کې شراب جوړول پخوا هم دود و اوس چې عصري  
او ماشینی شراب هلته هم جوړېږي خلک اوس هم هماغه د خټینو  
لوبنو شراب خوښوي.

## ترخمکې لاندې هېښوونکې تاريخي ښار

په دوهمه پېړۍ کې چې د روميانو له لاسه د انکاکې او قيصريې له لارې دلته له يرو شلم څخه مسيحيان راغلل نو په درين کويو نومي سيمه کې مېشت شول، دلته هم د اور شيندنو او جيو لوجيکي تشبثاتو له امله يوه لويه غونډۍ چې سلگونه دود کښونه (دود وتني) لري مېشت شول.

دا غونډۍ نرمه وه، اسانه کار پکې کېده نو ځکه يې همدلته واړول.

زموږ کورنوراته وويل چې په دې غونډۍ پنځه زره کاله پخوا کار شوی او خلک پکې اوسېدل.

درين کويو، ته موږ هم ورغللو اوس ددې غونډۍ تر څنگ لوی کلی او د سيلانيانو لپاره د لسگونو دوکانونو درلودونکې ښکلې بازار هم جوړ شوی دی.

درين کويو يا په غونډۍ کې دننه بند کلي ته لار له يوې سمخې نوتلې ده دلته هم کمپيوټري تلاشي ده، ټکټ پلورل کېږي دننه ټول کلي ته برېښنا ورکول شوې ده، په دې غونډۍ کې تورنې او کيندنې

داسې شوي دي چې يوله بل سره لار لري، دومره لار چې په ځينو ځايونو کې ايله يو تن پکې په ډېر زحمت ځايېږي، دلته د غونډۍ په شمول څلور پوره تر ځمکې لاندې جوړ شوي دي، هر پور کې لسگونه خونې دي، دلته تر ځمکې لاندې بشپړ کلی دی معنا دا چې عبادتخايونه لري، دمشورې هالونه لري، خوړنځي، پخلنځي، دناستې خونې د خوب خونې، هرڅه بېلابېل، د حيرانتيا خبره داده چې تر ځمکې څلور پورته يې هم هوا او هم رڼا رسوله، دوی، دا سوري اولارې په ډېره ماهرانه نقشه جوړ کړي آن اوسني انجنيران هم ورته حيران دي.

زموږ د کوربنو او لاربنوونکيو په وينا، دلته پنځه زره تنه اوسېدل او د ټولو د اوبو، خوړو، د حاجت د رفع کولو، د خيرو او گودامونو غم شوی و، بيا هم حيرانتيا ده چې ددې پنځو زرو تنو د متيازو له بوی سره به دوی څه کول؟

ددې بند بنار يا کلي برنۍ برخه کې چې غونډۍ ده بهرته د کتلو، پېره کولو او غشو ورولو لپاره سوري جوړ شوي و چې د هغه وخت ډېره پراخه دښته ټوله ترې ښکارېدله.

د جنگياليو او پېره دارانو لپاره پياوړي برجونه جوړ شوي و.

دلته همدا نن او همدا اوس هم سلگونه سيلانيان ددې ښار کتلو ته راغلي دي، موږ هم ورو، ورو له يو تونل څخه تر ځمکې لاندې دې

بنسارته، ورننوتلو، کوربنو او لار بنوونکیو راته هر خای تشریح کاوه، دوه پوره، موچی وکتل او بنکته دریم پورته لارو نو تنگو، اوکرو وړو لارو زړه تنگی کړم، وسوسه راسره پیدا شوه چې هسې نه دبېرته را وتلو په وخت کې بیروبارشي، په دې تنگو او تاو راتاو لارو به څنگه ووځي، لار بنوونکیو راته وویل چې تر ځمکې لاندې وروستی یا پنځم پور د ځمکې له سطحې شپېته (۲۰) متره لاندې دی.

زړه مې تنگ شو ما ویل نور بنکته نه ځم، خو چې ومې کتل، همدا اوس لسگونه نجونې بې له هر ډول وېرې روانې دي او بنکته کېږي و شرمېدم زړه ته مې خپله ډاډ ورکړ، دهغوی له پیغور څخه ووېرېدم او ورنبنکته شوم بنسار مو بڼه سم وکوت، پنځه زره کاله وړاندې چې انسان کوم کمال بودلی و دن انسان ورته حیران دی.

له دې ځایه را ووتلو ملگري مو په بازار کې ووېشل شول چا سودا کوله څوک بارونو او څوک کافي ځایونو ته ننوتل، چا شراب، چا کافي را وغوښتل، څو ملگري مویوې باغچې ته ورته هوټل ته ورغلل، زه هم لارم تږی وم، یو پیپسي مې را وغوښته.

هله یو ډول ځانگړې ترکی خولې پلورل کېدلې چې له تار څخه جوړې وې هم یې د چلتار، هم دخولۍ کارور کاوه ډېره بڼه برېښېده، کله مې چې په سر کېه نو ټولو ملگرو ته مې بڼه ښکاره شوه ټولو راسره گډ عکسونه واخستل.

په کپادوکیا کې د رینکو، یواځینې تر ځمکې لاندې تاریخي بازار نه دی، بلکې د کایماکلي، مازي او زکوناک او تاتالارین په نوم نور هم شته دی.

په کپدوکیا کې د موجو، دولکادیرلي اینلیمورات او کومبتالي په نومونو تر ځمکې لاندې نور ښارونه هم شته، چې له دې ټولو څخه د ځان ساتنې گټه اخستل کېده.

دا داسې ښارونه و چې که محاصره یې اوږده شوې او د خوراکي توکي، له کمښت سره مخ شوي نه وای نو په زور نیول یې که ناشوني نه و نو له شک پرته ډېر سخت کار و.

کوټري چې په اسلام کې د سولې د کورنۍ فداکاری او په عیسویت کې د خدای د روح سمبول بلل کېږي هم د کپادوکیا په لور و چې لیدل کېږي.

د کپادوکیا لاسي صنایع ډېر شهرت لري او ډېر پیدا کېږي، همدا راز د کپادوکیا د غونډیو لمنې تل په رنگه لویو پوکانیو یا هوایي بالونونو رنگینې وي چې ځینې یې پکې له پراشوتې چتریو هم سترې وي.

له دې ځایه دنه مهار کېدونکو تخیلاتو په رښتوني تعبیر کې را و خوځېدو، موټروان دی خو چې هره خوا وینې په طبیعت او انساني تخلیق جادوگر او هیښوونکي ترکیب ته دی سترگې لږېږي زرگونه



ستنی هر مونه، مخروطونه په غونډیو او دخوړد کمر و په غاړه ولاړ  
بتان، زه باید اعتراف و کړم چې ددې اشارو له انځورولو بیانولو او  
معرفي کولو عاجز یم.

نیم ساعت مزل به مو کړی و چې یو ډېر لوی هوټل ته وروگرځېدو  
هوټل ډېر لوی و دهر چا د ذوق تنده یې خړوبوله ډوډی، د بوفې په  
سېستم هم وه او فرمایشي هم، ډول ډول الکولي او ساده مشروبات،  
قیلون او چلم پکې و له خواړخونو یې لار وه، ماله ډوډی وروسته ژر  
ژرد ماسپینین د لمانځه غم و خوړ خوله بده مرغه د لمانځه لپاره  
پکې ځانگړی ځای نه و، د هوټل شاته مې یو مناسبه خونه ومونده  
هملته مې مسافرانه لمونځ وکړ.

له دې ځایه د کپادوکیا نورو تاریخي ځایونو ته لاړو نږدې مازیگر  
وگرځېدو ما بنام نږدې یې هوټل ته را وگرځولو.

زما د بکس ځنځیر خراب شوی و د جوړېدلو لپاره یې پلاس او پیج  
تاو په کار و په رسپشن کې هماغه ترکی نجلۍ ناسته وه ډېره هڅه  
مې وکړه چې په انگلیسي یې پوهه کړم چې پلاس او پیج تاو را کړي  
خو هغه غم لامده و او هغه ژرنده پخه وه هغه زما انگلیسي کمزورې وه  
او هغه دهغې خو ونشوه، بالاخره مې ورته اشاره وکړه چې خونې ته  
راسره ولاړه شي هغې هم رسپشن یا د معاملاتو څانگې ته بل تن  
راوغوښت او راسره روانه شوه زما اطاق یې ښه وکوت، بکس یې هم  
واړاوه راواړاوه، بالاخره لاړله داسې امبور یې راوړ چې تابه ویل

همدي کارته جوړ شوی دی ، ځنځیر یې ژر جوړ کړ ماچې ددې اخلاص  
ولید نو له جیبه مې ورته ۵۰ ډالري لوټ را ووبست او په لاس کې مې  
ورته کېښود ، نور نو دا زما ملگرې شوه ، هر ساعت به یې سر را  
بنکاره کړ.

## سیم گیت

(samgate) یا برابر ور (زمور د پروگرام نوم و ددې سفر او ددې سیاحتی سیمینار لپاره نوم له همدې ځایه اخستل شوی و.

سبا ته د سهار لخوا سیل ته ووتلو، ماسپښین موییا بحث درلود، دا بحث د لومړي ځل لپاره له خپل وخت څخه یو نیم ساعت ځکه وروسته پیل شو چې نور خلک له بحثونو ستړي و، د بحث په جریان کې ښه چای، کلچې کپک هرڅه برابر شوي و بحث پای ته ورسېد وروستی ډله ییز بنډار او د خدای پاماني شپې وې، د هوټل یوه دروازه په گلانو پوښل شوې وه، ټولو ډېر گډ انځورونه واخستل، هر یو به له نورو سره خدای پاماني کوله اوله دروازې به چې په گلانو پرې (samgate) لیکل شوي و بهر ووت.

دا رسمي خدای پاماني او د پروگرام رسمي پای و که نه لا موهم گډه گرځېدل او لیدل کتل درلودل.

د پروگرام گډونوال چې له نولس هېوادونو څخه راغلي و په دې اتو، نهو ورځو کې ډېر خواږه او صمیمي شوي و، ټولو یو بل پسې ژړل، هلته دنارینه او ښځو یو بل غېږ کې نیول او ښکلول کومه بده

خبره نه بلل کېده نو ځکه به بښځې او نارینه و کوم لس پنځلس دقیقې یو بل په غېږ کې نیول او بښکلول به یې.

زما په شمول د ټولو له سترگو او بښکې روانې وې خو د سیمین حالت بیا استثنایي و هېڅ زړه یې نه کېده چې له محسن څخه بېله شي.

جدایي مه راوړې خدایه

ما جدایي لیدلې نده مړ به شمه

د سیمین په لیدلو څو ملگري باوري شول چې هغه په هغه بدرنگه ، وچ کلک ، شرابي بی خدا پسې مړه ده ، د محسن غاښونه له خیر و زېر او بښتي و ، شرابو یې رنگ پوږي ته ورته کړی و ، خو (( زړه چې مټین شي بښایست نه غواړي ))

پروگرام داسې و چې نن ما بنام په یوه ډېر انټیک او تاریخي هوټل کې د کوربنو مېلمانه و ما بنام ته لا درې ساعته پاتې و او زموږ هوټل هم لېرې و یو ساعت مو په دریم پور کې ټال کې و ځنگل ، د محسن خونه نږدې وه هلته ورغللو خو سیمین لا دمخه هلته تللې وه محسن هم مخ ته د شرابو بوتلونه ایښي و زموږ په ورتگ خوشحاله شو خو موږ مناسبه ونه بلله چې دعاشقانو وروستی دیدن او خلوت خراب کړو بېرته را ووتلو ، د هوټل مخ ته پر څو کیو کېناستو ، ما کتاب لوست چې بینا شاه راغلله خواته مې کېناسته له څو دقیقو وروسته یې راته

وويل رايه اطاق ته لار شو هلته به شه و خورو، شه به و خنبو، کيسې  
او خبرې به وکړو ما ورته مطالعه پلمه کړه خو هغې مې له لاسه کتاب  
کش کړ او روان يې کړم.

د بيناشا اطاق هم يو کسيز او د غونډۍ دننه تورلي خای کې و  
، په فريزر کې ورسره خورا کي او د خنباک شيان پرېمانه وو.

## وروستی-ناسته او د خدای په امانی-شېبې

مازیگر ناوخته ټول هوټل ته ور روان شو په هوټل کې ډېر بیرو بار و خو موږ ته لادمخه مېزونه ریزرف شوي و، زه، کیلي، زیبا، بیناشاه، شعله، او ... پر یوه مېز کېناستلو، کیلي غږ وکړ چې هرڅه او هرڅومره خوری لگښت مو پر موږ دی، خود شرابو پیسې مو پر ځان، دلته تازه د پسه، کبانو، چرگانو، مېزانو تازه سیخ کباب، نور ډول ډول توکي، مشروبات، سوپ، تازه مېوي، فرني باب، پرېمانه و، خوندوره، ژوندی، موسیقي غږول کېده، هرڅوک به چې نڅاهه ته پورته شو هماغسې سر او تال ورته نیول کېده، هنرمندانو غږبي، عربي، ترکي او ایراني ساز غږولی شو.

زموږ محفل کاملاً شخصي او د شخصي ژوند په اړه و کیلي وویل چې یوه لور لري او اوس له درېیم مېرې سره ژوند کوي، شعلې وویل چې له مېرې یې طلاق اخستی او یواځې او سپږی، زیبا وویل چې تر اوسه اولاد نلري او ژر یې د زېږېدلو اراده هم نلري، بیناشاه خو هسي هم پېغله وه، ما چې کله د خپلو بچیانو شمېره ورته وښوده ټول حیران شول، کیلي ته مې د خپل درې میاشتنی زوی سجاد عکسونه چې تیار په مایل کې راسره وو وښودل، ډېر یې خوښ کړ بیا ټولو دا

عکسونه ولیدل او ټول خوبښ شول، کیلي راته وویل چې د مېرمن عکسونه دې هم راوبښه، ما ورته وویل چې راسره نشته، خونه یې منله، چې ډېر یې ټینګ کړم نو ما هم همدا څو میاشتې وړاندې د نوي ډهلي په قطب منار کې له یوې یمنۍ ښکلې ژورنالېستي سره ګډ انځورونه اخستي و هماغه مې وروښودل، نورو ډېر وستایله، زما د یمنۍ خیالي مېرمنې ښکلا، ځوانی، جامه، مود، ذوق، ستایل هرڅه یې خوبښ شول، شعلي راته وویل چې ته دا نهه ورځې په شخصي جامو کې وگرځېدلې خو مېرمن دې هغه ده د نړۍ په کچه لوړ ذوق لري خو کیلي چې دا انځور ولید سربې وخواوه ماته یې وویل چې ښاغلی حقیر! یادې د بچیانو شمېر دومره نده چې ته یې وایې او یادې دا مېرمن نده، ما ورته وویل نه زما خبره سمه ده خو ویې نه منله، وروسته یې هغه نور هم د ځان ملګري کړل، کرسټوفر لاس را اوږد کړ چې عکس وګوري او منځګر توب وکړي خو ما مایل ورنکړ، کیلي ورته وویل چې ته د افغانانو په دود نه پوهېږې، افغانان هېڅکله هم دخپلو ښځمنو انځور پردي نارینه و ته نه ښکار وي، بې ځایه لاس مه وراچوه هغه چې دا واورېدل لاس یې کش کړ او څو ځله یې بخښنه وغوښته.

، وروسته یې خپله دا حیرانتیا هم له مور سره شریکه کړه، چې د انځور په لیدو نو څه کمېږي یا زیاتېږي.

ماچي کله د بيناشاه په هکله واورېدل چې تراوسه پېغله ده نو هغه  
د درانه استاد محمد اصف صميم ظريفانه خبره راپه زړه شوه، له  
استاد صميم څخه چا ديوي مشهورې پښتو ژبې په عمر پخې پېغلي  
شاعري په هکله پوښتلي وو چې د افلاڼۍ پېغله ده که واده؟ نو هغه  
ورته ويلي وو چې له پېغلتوب څخه يې خداي خبر دی خو مېړه نلري.



## جدایي راغله لارې دوه شوې

له دې ځايه چې رخصتيدو بيا مو يو ځايي انځورونه واخستل،  
تيليفون نمبرې او د ايميل ادرسونه تبادله شول.

بيا ميني را و پارېدلې غېږ کې نيول، بنکلول، او ژړل پيل شول،  
خو بيا هم له بېلتون پرته بله چاره نه وه، يوبل مو په ژړا بېل کړ او  
روان شو زه، سيمين، فرخنده او استاد قويم خپل هوټل ته راغلو او  
هغه نور خپلو هوټلونو ته لاړل.

هغو نورو سبا سهار الوت درلود او موږ استانبول ته مازيگر ۵

بجې.

سبا مو کوم رسمي پلان نه درلود، لس بجې سهار زه، سيمين او  
فرخنده نږدې بازار ته په سودا پسې ووتلو، يو ساعت گډ وگرځېدلو  
هغوی غوښتل د نو شهرې لوی بازار ته لاړې شي، ماڅکه منع کړې  
چې بيا الوت له لاسه ورنکړو خو ويې نه منله، ترې بېل شوم، يو هوټل  
ته وختلم ډوډۍ مې وخوړه، په يوه مغازه کې مې ځينې شيان وپېرل  
او پلی هوټل ته راغلم گورم پنځه شپږ دقيقې وروسته دوی هم

راغللې ويل يې چې له تا تر بېلېدلو وروسته زموږ خونبه هم رانغلله چې لېرې لاړې شو.

له دوه بجو وړاندې مو اطاقونه پرېښودل ځکه چې که له دې وخت څخه وروسته مو اطاق نه وای پرېښی نو دوه سوه ډالره د بلې شپې هم راباندې راتلل ، بکسونه مو په رسپشن کې کېښودل ، زه په کوچ کې ویده شوم او هغوی خبرې کولې ، درې نیمې بجې را پسې مو تر راغی سامانونه مويي بار کرل او دنوشیهرې هوایي ډگر ته روان شوو.

په ښار، بازار، رنگینو دښتو او غونډیو کې مو تر شاوخوا ۵۰ دقیقې مزل وکړ، لار بندې او ترافیکي ازدحام هم نه و، دا چې موږ مېلمانه و نو مو تر یې آن د ترمینل تر دروازې پرېښود. همدا چې له دروازې ننوتلو نو دمیز تر شا ناستې ښځې ته مو ټکتونه وروښودل هلته هم بیرو بار نه و دستي یې بورډینګ پاسونه را کرل د بکسونو تول او لټولو هم ډېر وخت ونه نیوه، هرڅه ژر او اسانه تېر شول، په ترمینل کې لوکس تشنابونه او کانتین و همدلته مې د مازیګر لمانځه لپاره اودس وکړ، د انتظار لپاره څو کې پرېمانه وې پوره پنځه بجې الوتکې ته د ورختلو غږ وشو، د ترکیې د هوایي کرښې (ترکیش ایرلاین) کوچنۍ بوینګ ته وروختلو، په الوتکه کې تشې څو کې هم وې او گڼ نور سیلانیان هم راسره ملګري شول، الوتکه پوره پنځه نیمې بجې په نوې (خغاست لیکې) والوتله، لاندې په

اوبو کي شفق لامبلي بحرته ورته پراخه اوبه چي شفق د وينورنگ  
ورکړي ولې وړاندي د غونډيو منع ته ورننوتلې اولې وړاندي ځنگل  
بنسکارېده، نور نورنا خپله لمن راونغاړله، اوځای يې ستورو او  
سپوږمۍ ته پرېښود، کله کله پرېمانه برقونه او رڼاگانې بنسکاره شي  
چې د لويو بنسارونو د موجوديت څرگندوي وي انقره هم نوشهرې ته  
نږدې ده او الوتکه بايد دانقرې له پاسه استانبول ته راشي.

## داستانبول رڼاگانې

شپږنیمې بجې وې چې الوتکه د استانبول په زرینو رڼاگانو ورننوتله، لاندې دې چې څومره نظر کار کوي نو رڼاگانې، بنکلاگانې او د طبیعت ترڅنګ د صنعت کرشمې ترسترګو کېږي، الوتکه د شمنډر پر لور ورتاوه شوه لس دقیقې وړاندې لاړله، سمندر د استانبول له ناوې بنکلی ښار په دوه برخو ویشلی دی د بحر له منځه د استانبول دواړه خواوې ښکاري، اسمانڅکې، پېژندل کېږي، الوتکه بېرته را تاوه شوه، د ښار بله خوا موهم ښه ولیدله، په الوتکه کې ځینې خلک کرار ناست دي، ځینې مطالعه کوي دوی به د استانبول په بنکلا ماړه و خو مورخپلې سترګې په لسو کې ضرب کړې وې.

الوتکه د استانبول پر ښار ښه تاوه را تاوه شوه بالاخره اوه بجې د مصطفی کمال اتاترک په کورني هوایي ډګر کې کېناستله، د الوتکې خواته موټر راغی ترمینل ته یې روان کړو، دا هوایي ډګر هم ډېر لوی دی، موټر څو دقیقې مزل وکړ چې ترمینل ته را ورسېدو، دلته د دخولي او خروجي او د بکسونو غم نه و، له استانبول څخه کابل ته پرواز ته پوره اته ساعته وخت و، له هوایي ډګر څخه بهر راووتلو

و مو پتېيله چې په استانبول کې وگرځو، فرخندې او سيمين له يوې  
ټکسي سره خبرې وکړې، بې له دې چې ما او استاد قويم وپوښتي  
بلې ته ورغلل استاد قويم ماته وويل دوی له تا پوښتنه کړېده چې  
چېرې څو، ما ورته وويل نه، هغوی ته په غوسه شو ورته ويې ويل کم  
ترکمه موږ خو خبر کړئ چې چېرې مو بيا يئ؟

فرخندې هم رت ځواب وکړ: ستا خبرولو ته اړې نه يو، ته کولی  
شي خپله خپل تصميم ونيسي، ما مداخله وکړه ورته ومې ويل خیر  
تاسې چې تنها خوشحاله ياستئ نو موږ به خپل تصميم ونيسو  
ستاسو دې الله مل شي، نجلی بېرته را ماته شوه وويل يې، نه نه ولې  
موږ ستاسو په ډاډه گرځو، يو ځای څو ما ورته وويل نو بيا ښه ده چې له  
چا وپوښتو چې د سيل مناسب ځای او يا گرم بازار کوم دی، چې  
هملته ورشو له پوښتنې وروسته مو پرېکړه وکړه، چې جيولري يا د  
گانو بازار ته لاړ شو، دوی هم پرته له دې چې له ټکسي سره د اجورې  
خبره وکړي ټکسي ته وختل، ما ورته وويل چې گورئ له ټکسي سره  
خوبه معلومه کړئ، بيا به ورسره په لانه پاتې ياستئ، سيمين  
وويل راځه و بېرېره مه څومره به واخلي، خیر ما ټکسيوان ته وويل چې  
تر جيولري بازار څو اخلي هغه وويل دا چې تاسې مسافر ياست نو  
خیر شپېته ډالر به را کړئ، سيمين او فرخندې چې دا واورېدل او هـ  
او ه يې ډېر وکړل، ژر بېرته رانکته شولې، بالاخره په پنځوس ليرو  
مو مو تر پيدا کړ ورته مو وويل چې د استانبول په مشهورو او

بنکلیو و اټونو به مو جیولري بازار ته بیایې، ټکسیوان بنه سپری و بنه  
ډېر یې وگرځولو او بنه مزل یې هم کاوه پېرو بار هم کم و په تکسیم  
چوک جیولري بازار ته لاړ، دده په وینا او یا کیلو متره لاری یې وهلې وه  
په جیولري بازار کې یو مارکېټ ته ننوتلو، مارکېټ نه وسم، بنارو،  
لس پوره، په هر پور کې سلگونه دوکانونه د مارکېټ په منځ کې خو  
ځایه هم برېښنایي پورې، هم لفت او هم د پلي ختلو لپاره پورې  
جوړې وې.

درې پوره یې تر ځمکې لاندې و، تر ځمکې لاندې هوټلونه، د  
فاست فوډ (پېرني خوراک) او مشروبات دوکانونه و، دا دوکانونه  
ډېر پراخ او ډېر ډک وو، په هر پور کې خو کتاره دوکانونه و دې لوی  
مارکېټ ته سرې حیرانېده.

په هر دوکان کې خو څو تنه پېرونکي ولاړ او ناست وو چې ډېره  
برخه یې بنکلی انجونې وې، استانبول په بې حجابۍ او بد حجابۍ  
کې تر اروپا کم ندی، د ډېرو کموبه د تیو څوکې، ورنونه او سرپټ  
و، غوڅه ډېره برخه یې په یو بنین او نېکر کې گرځېدل، د ترکانو  
بنکلا خو ټول مني ددوی د سپینو متو، ورنونو او گلابي انگو په  
لیدو به ماته دا ټپه ډېره ذهن ته راتلله:

کلي کې یو لېونی نشته

سپینې پایڅې مې په پنډۍ خوله لگوینه

دا ځوانی، دا مسافري، دا جادوگره بنسکلا، دا ازادي او دا ډک  
جیب او د استانبول تخنونکې او لمسونکې بنسکلا.....نودچا پلاربه  
ورته تاب راوري.

په مارکېټ کې د افغانستان په انډول هرڅه څو چنده قیمتته و،  
یو جوړه منځني بوتان ۴۰۰ ليري، هغه مهال په کابل کې یو گرام عربي  
سره زر په ۲۲۰۰ افغانیو و خو هلته مو چې بیه کرل نوله ۳۰۰۰ زره  
افغانیو هم قیمتته تمامېدل.

یو منځنی ساعت په ۲۰۰۰ ليرو، یو سینه بند په ۵۰ ليرو یا شاوخوا  
۱۸۵۰ افغانیو و.

## چې خان يې په ياران يې

ما غوښتل په استانبول کې له دې څو ساعتونو اعظمي گټه واخلم  
زما د طبيعت يو خوږ ملگري ډاکټر نصير له څو کالو راهيسې هلته  
اوسېده.

راته يې وييلې و چې په تکسيم ميدان کې اوسېږي چې ټيليفون مې  
ورته وکړ دستي يې غوړې واخست کله مې چې ورته وويل په  
استانبول او په جيولري مارکېټ کې يم نو ډېر خوشحاله شو ويل يې  
دادی په لس دقيقو کې در رسېږم، له ملگرو سره مې خبره شريکه کړه  
ما ويل ښه ده چې هر يو ازاد او په خپل طبيعت وگرځو، ورته مې وويل  
دوه بجې به په هوايي ډگر کې سره يو ځای شو.

ترڅو چې لاندې راتللم او د مارکېټ له مخ څخه د سړک پر سر تم  
ځای ته برابرېدم نو ډاکټر نصير راغلی و.

بيا هم ډېر خوشحاله شو، ما د ترکيې په لاريونو کې تکسيم ميدان  
نوم ډېر اورېدلی و ما ډاکټر نصير ته وويل چې لومړی تکسيم ميدان  
ته څو، هغه په خندا شو ويل يې تکسيم نږدې دی وروسته يې ويل  
لومړی يو بل ځای ته څو تکسي ته وختلو، څو شېبې وروسته د يوې



لويبي وداني مخ ته بنسکته شو، گورم لوی او لوړ هوټل دی او د پاسه پرې میرټ هوټل لیکل شوي دي، ډاکټر صاحب وویل لومړی دلته ډوډی، خورو بیا به ښه ډېر وگرځو، ماورته وویل چې اشتها نلرم خو ویې نه منله، په لفت کې نهم پورته وختلو، د کرکي ترڅنگ کېناستلو د استانبول او تکسیم میدان ښه سیل ترې کېده ښه مزه داره ډوډی، مو وخورله، ډاکټر نصیر راته وویل چې دا د استانبول مرکزي سیمې دي. بهرنیان ډېر همدلته د تکسیم میدان شاوخوا هوټلونو کې او سپرې، دلته په هوټلو کې هرڅه پرېمانه دي او شراب، خو په ټوله ترکیه کې له او بو ارزانه دي.

هر ډول گران بیه او ارزان بیه انجونې له یو ساعت څخه تر څو میاشتو له کوم تکلیف او تشویش پرته شته دي، دا چې داسیمه د بهرنیانو د اوسېدلو ده نو پولیس هوټلونه ته نه ورتاوېږي، انجونې خپل کاروبار او غریبي ازاده کوي.

هغه له یوه ټکسیوان سره د کیلومتر په حساب خبره وکړه ورته یې وویل چې څو ساعته به له مور سره یې.

ماد مشهور ترکی طنز لیکونکي عزیز نسین د سیاسي طنزونو هغه ټولگه (D D) چې هغه یې د لیکلو په تور پنځلس کاله بند تېر کړی او محترم ډاکټر فرید بزگرد خرمري په نوم پښتو ته ژباړلې څو ځله لوستې ده په خرمري کې د (یو بهرنی په استانبول کې) تر سرلیک لاندې یوه خوندور طنز دی عزیز نسین په طنزیه ژبه ددې بهرني

سیلانی کیسه انخور کړې چې په استانبول کې تر استانبولي ډېر بلد و او د ډېرو مشهور، لوړ بيو، کم بيو هوتلونو، پارکونو، حمامونو سړايونو، موزيمونو، سينماگانو، تياترونو او ... ادرسونه او معلومات ورسره و، په داسې حال کې چې استانبولي په دې اړه تر هغه ډېر کم معلومات درلودل.

ما ډاکټر نصير ته وويل چې د استانبول په اړه چې ما څومره اورېدلي هغه خوپه دوه اونۍ، کې هم ليدلی نشو، خود وخت ته په پام سره ډېر مشهور ځايونه راوښيه، هغه هم ښه کړه هغه ښه ترکي وايي ډېر پورته يې څه وويل او روان شو، لږ وړاندې يې موټر ودراره ښکته شورا ته يې وويل دا د اسيا او اروپا د لويو وچو سرحد دی، تر دې خط ديخوا اسيا او اخوا اروپا ده، راځه يو قدم په اسيا اوبل پر اروپا کېږده چې انخوردې وباسم، لږ وړاندې موټر پر ډېر يو لوړ او اوږد هوايي پول وروخت، دا فولادي پول د بسفر پر تنگي، په کال ۱۹۷۰ زېږديز جوړ شوی ( ۱۱۵۰ ) متره اوږد ( ۳۹ ) پلن او ( ۱۰۵ ) متره له سمندر څخه لوړ دی، دپله له بېخ څخه داو بو تر سطحې واټن ۲۲ متره دی.

دې سوال له لاندې نه ښکاري خو پاس دواړو خواو ته دپلې لار ترڅنگ شپږ سړکه هم لري يعنې په يو وخت کې پرې شپږ موټر ځايېږي، پول ډېر ښکلې څراغان او ماډرن دی، موټر پرې په سل

او یوسل او شلو کې تېرېږي داپول لاندې کومه ستن نلري، ټول په کېلونو تړلی دی دپله له پاسه، لاندې سمندر بڼه خوند کوي.

ددې پله په لیدلو ماته په افغانستان کې د امریکایانو په مرسته د جلال اباد - کونړ پر لار د کونړ پر سیند هغه جوړ شوي خو پلونه راپاد شول چې میلیونه ډالر پرې حساب او پر افغانانو احسان شول، خو کیفیت یې داسې وو چې له پرانیستې وړاندې ونړېدل، هغه پول هم راپه زړه شو چې له جوړېدلو وروسته چې کله پرانیستل شو نو دهغې انجیو رئیس چې ددې پول پر جوړولو یې میلیونونه ډالر اخستي و له موټر سره ددې پله له پاسه له دې وېرې چې داپول ونه نړېږي او دی د سیند مستو خپوته حواله نشي، تېریدلو ته نه چمتو کېده؟

په ښار کې ډېر وگرځېدو زما په غوښتنه یې د ترکیبې تر ټولو لوی او ښکلي مسجد سلطان احمد ته وروستم.

## رښتيا هم عاشق پوند وي

يوه بجه په زور لو سوداگريز مرکز کې له موټر څخه ښکته شو  
ټکسي مورخصت کې، ډاکټر نصير راته وويل راځه چې د استانبول  
ميټرو هم درباندي وگورم او ورو- ورو به هوايي ډگر ته هم نږدې شو،  
هغې برېښنايي زيني ته ورغلولو چې ميټرو ته ورښکته شوې ده، مایه  
اروپا او روسيه کې ډېر زيات د الیدلي چې هلک او انجلی- دنورو په  
وړاندې او په ډک بازار کې له يوبل لاس تاو او يوبل ښکل کړي،  
شونډې يې په شونډو کې ونيسي، آن په غېږ او زنگانه يې کېنوي، په  
ترکيه او په ځانگړې توگه په استانبول کې هم دا دود ډېر زيات دی،  
هر شل ډېرش متره وروسته همداسې يوه صحنه ويني خو دا صحنه بې  
بېلگې ده او ښايي لوستونکي هم لږ ورسره مخ شوي وي، او د  
حيرانتيا خبره داده چې په يوه اسلامي هېواد کې هغه هم د اسلامي  
خلافت او عثماني امپراطورۍ په زېږنځي کې ترسره کېږي.

خو کاله وړاندې کله چې ما په پڅواک خبري اژانس کې کار کاوه نو  
زموږ يو ملگري او همکار هند ته تللی و، کله چې بېرته را وگرځېد  
نو موږ ته يې د ډهلي کيسې کولې، د کيسو په منځ کې يې د ډهلي  
د شاهي مسجد يادونه وکړه کله يې چې دا مسجد را پېژنده نو لږ په

وجد راغی غریبی پورته او توازن یی خراب شو ویی ویل (( دحیرانتیا خبره داده چې دا مسجد خلور سوه کاله پخوا جوړ شوی دی او هغه هم د مسلمانانو په لاس )) زموږ دوست او دهرچا دوست بناغلي نعمان (دوست) ددې خبرې په اورېدلو نور خپله خندا ټینګه نکړی شوه پخ یې وهل ورته یې وویل نو ستا خوښه وه چې دا دومره لوی او ښکلی مسجد هندوانو جوړ کړی وای.

نو تاسو به هم وایئ چې په اروپا او امریکا کې خو اخلاقي کوډونه او حدود نشته، دا سمه ده چې هلته دموکراسي او ازادي شته خو پولې لري، دا خو مسلمانان دي چې په هر کار کې افراط کوي او پولې ماتوي.

کیسه داسې وه چې کله موږ په برېښنايي پوړیو لاندې مېترو ته ورنښکته کېدلو د استانبول مېترو هم د روسیې د سانکت پیترزبورګ د مېترو په څېر ترسمنډر لاندې تېرېږي، نو ځکه ډېره ژوره ده، نو زموږ په څېر لسګونه کسان نور هم پر پوړیو لاندې روان و، گورو چې یو هلک او یوې انجلۍ یو بل به غېږ کې کلک نیولي او یو د بل شونډې زېښتي، انجلۍ کاږه ډېره ښکلې هم وه په همدې کې هلک ډېر گرم شو موږ ټول ورته گورو چې دا انجلۍ د پطلون کمربند ته یې لاس کې کمربند یې پرې خلاص کړ نېکراو پطلون یې لږ وښویول د انجلۍ کوناتي یې نیم لوخ کړ او کرار کرار یې لاس پرې واهه، دوی

دومره مدهوش و چي داتول خلک ورته بتان او ټول سرونه ورته  
کدوان بنکار بدل.

په روسيه، ايران او ځينو نورو هېوادونو کې دمټرو کرایه یوه ده،  
لیري ځي او که نږدې، خوپه هند او ترکیه کې بیا د مسافي په اندازه ده  
له مورڅخه یې هم دهرتن په سرد ټکت پنځه لیري واخستلې، یو ځای  
کې بنکته شوو، پاس لارو ډاکټر نصیر وویل چې همدا پخپله تکسیم  
میدان دی، له دې ځایه په ملي بس کې مصطفی کمال اتاترک هوایي  
ډگر ته ځو، هلته یوې غرفې ته ورغی په لس لس لیرو یې دوه ټکتونه  
راواخستل، بنکلي او لوی بس ته وختو، بس پوره ۵ دقیقې وروسته  
حرکت وکړ ډاکټر صاحب وویل دابس پر داسې لارو ځي چې دبنار  
ډبرې برخې درباندي گوري رښتیا هم بس د استانبول پرواتونونه  
تاو راتاو شو دوه بجې د اتاترک نړیوال هوایي ډگر مخ ته بنکته شو،  
ډاکټر نصیر د بورډینگ پاس د اخستلو تر ځایه راسره ملگری و نور  
نوده ته د وړاندې تللو اجازه نه وه.

## يالندن يا مرگ

اتاترك نړيوال هوايي ډگر ډپر لوی او د څو ترمینلونو درلودونکی دی، وخت کم و وار خطاوم چې له پرواز نه پاتې نشم، د خروجي د وهلو تر ځایه ډېره لاره وه دلته تل ډېر بېر بار وي، دا نړيوال هوايي ډگر د ترانزیت د مرکز او د الوتلو د تبادلې منځی دی، دلته په هرو څو دقیقو کې یوه الوتکه کېږي او یوه الوتکې د خروجي وهلو ځای ته چې لږم په یوه سالون کې له دېرش غروفو ډېرې وې خو هر غرفې ته اوږد ده کتارونه ولاړ و خو مامورینو سم کار کاوه، د افغانستان په څېر بیرو کراسي او کار ماتونه نه وه، په څو دقیقو کې نوبت راغی، خروجي مو ووهله هغې دروازي ته ورغللم چې کابل ته ترې الوت کېږي، په بورډنگ پاس کې یې اته ویشتمه دروازه لیکلې وه په پوښتنه مې پیدا کړه چې ورغللم گن نور افغانان هم راغلي و.

ما هغې برېښنایي لوحې ته چې د الوت وختونه، د وتلو دروازي او د الوتکو نوعیت پرې لیکل شوي وي کتل چې یو دریشي کړي ښکلي ځوان راڅخه په پښتو د الوت په اړه پوښتنه وکړه، راته یې وویل چې په تلو بزیون کې یې ډېر لیدلی يم، ما ورته وویل راڅه چې هلته کېږي نورې خبرې به کوو، ترې وم د ماشیني دوکان چل مې زده کړ پیسی

می ورواچولې اوبه او پېپسي مي ترې را واخستې، دې ځوان خپل نوم جان اغا، دلغمان ولايت د مرکز اوسېدونکي را وپېژانده ويل يې چې پلار يې غريبکار او په مزدوري يې ژوند روان دی، په پور او پېغور او دکورد سامان په پلورلو يې نهه لس زره ډالره پيدا کړل او په ډېرو خطرناکو لارو او ځنگلونو لومړی له افغانستان څخه ايران، بيا ترکيې او بيا يونان ته ورسېد، دده په وينا، غوښتل يې دنورو افغان ځوانانو په څېر ځان وروستي هدف (لندن) ته ورسوي، دوه کاله يې د يونان په کمپونو کې تېر کړل په دې دوه کالو کې يې د ورځني لگښت او له يونان څخه د وتلو لپاره څلور ځله له کوره نورې پيسې هم راوغوښتې خو بخت ورسره ياري ونکړه، هرځل به ناکامېده، دی وايي له يونان څخه ايتاليا. لندن او د اروپا ځينو نورو هېوادونو ته يو ډول کوچنی بېړۍ چې دوه درې تنه پکې ځايېږي، ځي او دومره چټکې دي، چې د دولتونو د گشت او گزمې بېړۍ هم ورپسې نه رسېږي دا بېړۍ دوه زره يورو اخلي او انسان يا هدف يا گورت ته رسوي، په دې بېړيو کې د مرگ د چانس سلنه او يا او د رسېدلو دېرش ده، دی وايي کورنۍ يې په دې بېړيو کې له سفر څخه ډېر منع کړې خو ده دکلي او تره او تربورد پېغور له کبله بېرته ستنېدلو ته زړه نه ښکاوه، له پلار څخه يې وغوښتل چې هرڅنگه کېږي ده ته دوه زره يورو ورولېږي او د ژوند اقامار هرو مرو وهي خو پلار يې چې هرڅومره سراوتندی وواهه ايله يې دوه زره ډالر برابر کړل، په دې پيسو دا کار نه کېده،



پاسپورت يې لا پخوا خپرې كړې و، د كور فشار هم ورباندې ډېرو هېڅ چاره نه وه له دې دوه زرو ډالرو هم ايله همدومره پاتې شول چې د كابل هوايي ټكټ پرې وشي، بالاخره د زهرو غړپ كوي په يونان كې د پناه غوښتونكيو ادارې ته ځان سپاري هغوى ورته په يوه كاغذ لاسليك او مهر لگوي او د همدې ورقې په مټ د الوتكې ټكټ اخلي او بېرته د تركيې له لارې كابل ته ځي، له ده سره له كابل څخه لغمان ته د تللو د موټر كرايه هم نه وه، نابنده هم و كله چې كابل ته راوړسېدو نو تر محمود خان پله پورې ما ورساوه او كرايه مې هم وركړه.

دايو اغاجان نه و چې له يونان څخه راستون شوى و، پنځه شپږ نور ځوانان موهم وليدل چې برخليک يې له اغاجان سره ورته و، آن ځينو خو يې دوه كاله بندهم تېر كړى و

له جان اغا سره په خبرو بوخت وم چې د جناب پير سيد احمد گيلاني په دوهم او كشر زوى بناغلي سيد محمد گيلاني مې سترگې ولگېدلې سيد محمد گيلاني دامهال په اردن كې د افغانستان سفير و،، سفيران سياسي پاسپورت، ديپلوماتيك مصؤونيت او ځانگړى پروتوكول لري، هغوى (VIP) يا ډېر مهم اشخاص وي او له (VIP) لارو څخه الوتكو ته ورځي، خو ما ونه غوښتل چې له ده وپوښتم ولې له عمومي لارې سفر كوي، له ده سره مې هم د افغانستان دملي اسلامي محاذ چې دامهال يې زه د فرهنگي كمېټې رئيس وم پر كړنو

دېر بحث او مشورې وکړې، د مرکې او بحث لپاره مو کافي وخت درلود.

له ده مې اجازه وغوښته چې دخپلو ملگرو پوښتنه وکړم، لږ وړاندې سیمین او فرخنده کلکې ویدې وې او استاد قویم ناست و، له ما گيله من و چې دوی مې یواځې پرېښودل ویل یې دوی چې له جیولري مارکېټ څخه راووتل نو لږ وگرځېدل او بېرته هوایي ډگرته راغلل.

## د سفر پای

بالاخره درې نیمې بجې الوتکې ته د ورختلو غږ وشو په الوتکه کې زما یو خواته استاد قویم اوبلې خواته فرخنده برابره شوه.

د ترکیې د هوايي کرښې اړوند الوتکه د رڼا گانو او چراغان له ښار څخه والوتله خلک بې خوبه وو د الوتکو خدمه و مخکې ترمخکې په هر سیت کې یوه پراشوتې کوچنۍ خلته چې د خوب ټوټه یې عینکې او جرابې پکې وې ایښې وې، ډېر خلک ویده شول ما کتاب را واخست، خو گروپونه یې گل کړل، لپ ټاپ مې را واخست، د اوبو د بوتلو وېش پیل شو، لږ وروسته گروپونه بېرته روښانه او ډوډۍ یې راوړه سپرلیو په بې رغبتۍ وخوره له ډوډۍ وروسته بېرته گروپونه مړه او تیاره حاکمه شوه، زه هم ویده شوم خو کله مې چې سترگې وغړولې نو د الوتکو له کړکیو بهر تود لمر ښکارېده.

ننه بجې یې د کابل هوايي ډگر ته د نږدې کېدلو او د کمربند د تړلو غږ وکړ پاوباندې ننه بجې الوتکه کابل ته راوړسېده، د کابل پر فضا یې اوږده دوره وکړه، ختیځ ته لاړه آن د سروبي بازار هم ښکارېده، کله چې الوتکه د کابل پر سپېرو غرو او غونډیو، تاوېده او په ځانگړې توگه د کابل د هوايي ډگر د شاوخوا بې بې مهرو تپې، نادر خان مېښې)

خيرخاني) قصبې ، بت خاک ، او مرنجان دتپو پر غاړو او څو څو خړې او خټين کورونه او سپيره او له گرده ډک چاپيريال ووينې او د استانبول د طبيعت او صنعت د گډ امتزاج محصوله بنکلا ، تک شين فطرت ، اسمانڅکې ، د بنار په منځ کې تک شين سمندر ، رنگين کورونه او رنگين بنايي په زړه را وورېږي ، نو داسې انگېري چې گوياد ژوند يو له نړۍ د مړو هديرې ته راغلی يم ، خدای شته همدې تصور په زړه کې ډېر وځورولم او هرځل چې له بهرني سفره کابل ته را رسېږم نو همدا مقايسه مې ځوروي.

دلته د دخولي وهلو ته په کتار ودرېدو ، د استانبول د کتارونو په انډول دا بيرو بار له نشت سره برابر و خوبيا هم کوم نيم ساعت په ليکه ولاړ وو ، سيمين او فرخندي ته مې کلک ست وکړ خو فرخندي ويل چې همدا نن مزار ته روانه ده په دې ډول داسفر هم پای ته ورسېد.

## د تحريك يادښت

د افغانستان ملي تحريك د (۱۳۹۳ ل) كال په پيل كې له خپلو گرانو هېوادوالو سره ژمنه كړې وه چې د دې كال په بهير كې به (شل عنوانونه) بېلا بېل ديني، علمي، ادبي او ټولنيز اثار خپلې ټولنې ته وړاندې كوي. ملي تحريك دا ژمنه د ياد كابل د كب پر (۲۸) مه نېټه پوره او د يوې پرتمينې غونډې په ترڅ كې يې شل عنوانونه علمي اثار هېوادوالو ته وړاندې كړل. ملي تحريك په ياده غونډه كې ژمنه وكړه چې د (۱۳۹۴ ل) كال په بهير كې به انشاء الله د خداى (ج) په نصرت ټول ټال سل (۱۰۰) عنوانه بېلابېل علمي اثار ټولنې ته وړاندې كوي. طبيعي خبره ده چې دا اسانه كار نه دى، ډېر زيات زيار او زحمت ته اړتيا لري، خو ملي تحريك ټينگ هوډ كړى چې خپله دا ژمنه به هم د تېرې ژمنې په څېر عملى كوي. دا اثر چې ستاسو په لاس كې دى د همدې (سل عنوانونو) ژمنه كړو اثارو له جملې څخه دى، چې د چاپ جامه اغوندي. ملي تحريك هيله لري چې له دې اثر څخه به زموږ هېوادوال په زړه پورې گټه پورته كړي. ملي تحريك له ټولو هغو ليكوالو، ژباړونكو، سمونچارو، مالي او معنوي مرستندويانو او چاپ چارو څخه چې ددې اثارو د چاپ په دې ټول بهير كې يې يو بل سره مرسته او ملگرتيا كړې او دا فرهنگي بهير يې بريالى كړى، د زړه له كومې مننه كوي او كور وداني ورته وايي.

د هېواد د فرهنگ د ښېرازۍ په هيله

د افغانستان ملي تحريك فرهنگي خانگه



## مننه او کور وداني

د افغانستان ملي تحريک د هېواد پال او فرهنگپال شخصيت  
بناغلي (حاجي محمد انور اخندزاده) څخه د زړه له تله مننه کوي  
چې د دې اثر چاپ ته يې اوږه ورکړه. ملي تحريک وياړي چې د  
علمي اثارو د چاپ لړۍ يې پيل کړې ده. دا لړۍ به دوام لري. موږ  
له ټولو درنو هېوادوالو څخه په خورا درنښت هيله کوو چې په  
خپل معنوي او مادي وس د کتابونو د چاپ د لړۍ لا پسې  
وغځوي.

يو ځل بيا د دې اثر له ليکوال او چاپوونکي څخه د زړه له تله مننه  
کوو چې د دې اثر د ليکلو او چاپولو جوگه شول.

په فرهنگي مينه

د افغانستان ملي تحريک



د افغانستان ملي تحريك  
[www.melitahrik.com](http://www.melitahrik.com)

د خپرونو لړ: ۴۶



**Get more e-books from [www.ketabton.com](http://www.ketabton.com)  
Ketabton.com: The Digital Library**